

МИСИОНСКО ПРОПОВЈДВАНЕ

Лучиан
Кристеску

ЛУЧИАН КРИСТЕСКУ

МИСИОНСКО ПРОПОВЯДВАНЕ

ИЗДАТЕЛСТВО

НОВ ЖИВОТ

София, ул. Солунска 10
тел. 980 47 01, 47 04 57

ГЛАВА 3

ПРИНЦИП НА БЕЗУПРЕЧНОТО ПРОИЗНОШЕНИЕ .	67
ПРИНЦИП НА ЕМПАТИЯТА	68
ПРИНЦИП НА ЕЖЕДНЕВНИЯ ЕЗИК	73
ПРИНЦИП НА КОНКРЕТНИЯ ПРИЕМАТЕЛ	74
ПРИНЦИП НА ОПИСАНИЕТО „АУДИО - ВИДЕО“	75
ПРИНЦИП НА БЕЗСЛОВЕСНОТО ИЗРАЗЯВАНЕ	79

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

СЕДЕМ ЕТАПА ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ДОБРА ПРОПОВЕД	81
---	----

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

РАЗЛИЧНИ ВИДОВЕ ПРОПОВЕД	90
--------------------------------	----

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

ПРИМЕР ЗА ПРОПОВЕД	95
--------------------------	----

ВЪВЕДЕНИЕ

Омилетиката е дума с гръцки произход. Коренът ѝ („омилия“) означава „беседа“ или „преподаване“. Омилетиката е „наука, която изучава принципите на проповядването, задоволяващи духовните потребности на слушателите, а също и изкуството на подготовка на проповедта и изнасянето ѝ“ (Речник на Уебстър).

Човек не става художник или композитор след прочитането на учебника по рисуване или по музика. Учебникът му помага да открие източника на вдъхновение и да го подреди според законите на изкуството. Така и омилетиката не представя идеите и вестите за проповедта. Това може да постигне проповедникът чрез лично изследване и молитва. Целта на омилетиката е да ни въведе в свят, „близък на истинския християнин – роден, за да бъде мисионер в Божието царство“ (Елн Уайт, „В Исус Христос“, 19, 44). Тя ти показва направленията, които да следваш, макар понякога това да е трудно. Омилетиката дава критерии и опорни точки, от които се нуждаеш, за да съобщиш ясната Божия вест. Тя ти показва правилата на проповядване, като ти дава мярка на преценка и критерии на подбор за проповедта. Представя пред погледа ти идеала. Резултатът е – от несигурен мисионер ще станеш успешен и способен мисионер, на когото може да се има доверие.

В три големи раздели ще бъдат обяснени двадесет и шестте принципа:

ГЛАВА 1: Източникът на проповедта (Откъде ще взема своята проповед?)

ГЛАВА 2: Омилетиката на съдържанието (Как да съставя проповедта?)

ГЛАВА 3: Омилетиката на формата (Как да изнеса проповедта си?)

Приложение

1. Структура на проповедта
2. Различни видове проповед
3. Примерна проповед

ПРЕДИСЛОВИЕ

Антипроповед

Откакто на земята съществуват грешници, дори и по времето преди потопа, съществува проповедта. Тя е мощно средство, което кара човешката съвест да застане пред ясното Божие намерение. Това е област с традиция, защото проповядването е много стара употреба на словото. Същевременно то е и изкуство, и наука като има една страна извън рамките на културата, развивайки се и усъвършенствайки се, достигайки до майсторство. От времето на Соломон, проповедника, известни равини, християнски апологети и много други известни проповедници – майстори на омилетиката – са поставили ориентир в изкуството на проповядването.

Помисли, че за обикновеното въведение на проповедта се нуждаеш от сърчност и умение. Така че преди да се захванеш с проповядването, е необходимо да си сигурен в своето призвание и да притежаваш макар и малко познания по логика и риторика. И понеже малко личности отговарят на тези изисквания, бързо си правим извода: „По-добре е да се откажа!“

Но почакай!

Принципът на Исус е „Антипроповед“

„И когато свърши Исус тия думи, народът се чудеше на учението Му, защото ги поучаваше като един, който има власт, а не като техните книжници“ (Матей 7:28, 29, срв. с Марк 1:22).

„Що е това? Едно ново учение!“ (Марк 1:27). За разлика от омилетиката на онова време антипроповедта е била качество, присъщо за учениците. Йоан Кръстителят дойде и проповядваше, и благовестяваше на народа спасението (според Лука 3:3, 18).

„Кой си?... А защо кръщаваш, ако не си Христос?“ (Йоан 1:23, 25). (В немската Библия стихът е записан така:

„А защо проповядваш, щом не говориш като Този, Който има сила?“.)

Цел: да се изяви Христос

„Аз съм глас на едно, който вика в пустинята,... Но дойдох и кръщавам с вода затова, за да бъде Той изявен на Израила“ (Йоан 1:23, 31). (В немската Библия стихът е записан така: „... аз не проповядвам така, както вие очаквате. Но дойдох, за да бъде Той изявен на Израила“.)

„Христос ме изпрати да проповядвам евангелието не с мъдри думи, за да не стане кръстът ненужен... Проповедта ми не е изящна реч на мъдростта, но се основава на доказателството на Светия Дух и на Неговата сила. Пред изкусните оратори, пред професионалните експерти, със стил и академични изисквания, свидетелите на истината за последното време застават по прост и убедителен начин, както са изпратени от своя Господ. Без да са следвали преди това, без да имат някакво разрешение от синод или удостоверение от някаква инстанция, тези гласове проповядваха Исус, просто и убедително, без ораторски трикове. Налагаха своята Антипроповед чрез силата на вестта и убеждението, призвани мощно да възвеличат истината.

Учителите на истинското проповядване са природата и Светият Дух

Те бяха от различни социални слоеве: войници (Исус Навин), овчари (Давид, Амос), селяни и рибари (Илия, Елисей, Петър, Йоан), учени и прости мъже (Мойсей, Исаия, Даниил, Павел, Лука)... Много апостоли от всички времена проповядваха по прост и естествен начин, поучавани от Светия Дух и природата.

Проповядването се ръководи от принципите на човешката душевност

Тяхната проповед – една Антипроповед от гледната точка на традиционните академици, е обикновена реч, насочена по същество към човешката душа и човешкия разум. Здравият човешки разум, аналитичното мислене и из-

разът на чувствата са необходими, за да бъде разбрана вестта, да се запечата в съзнанието на човека и да има променящо въздействие. Тези качества имат своя източник в порядъка на Божието творение. Този вид проповед ще постигне своята цел и действие чрез истината.

Принципите на проповядване не трябва да се учат наизуст, а да бъдат само добре разбрани и приложени

Ако искаш думите да имат трайно влияние, трябва да изследваш начина на естественото проповядване със смирение, като Христов ученик. След като откриеш тези принципи, стъпка по стъпка ще познаеш, че тези „законали не са по-силни от теб, нито са много далеч от теб. Те са близо до теб – в устата ти и в сърцето ти, за да можеш да ги осъществиш (Изход 30: 11, 14, Римляни 10:8). Тогава защо се ба- виш? Значи и ти можеш да проповядваш!

ГЛАВА 1

ИЗТОЧНИКЪТ НА ПРОПОВЕДТА (ОТКЪДЕ ДА ВЗЕМА СВОЯТА ПРОПОВЕД)

„В началото бе Словото...“

ПРИНЦИП НА НУЖДАТА

Комуникацията е Божи дар за Неговите интелигентни и чувствителни творения. Словото е отражение на интимната природа на човека. То е създадено за любов и знание (или за знание и любов). Любовта търси да сподели всичко, а знанието, в един свят на любов, трябва да бъде предадено по-нататък. Човекът се нуждае от словото. Няма по-мъчително наказание от мълчанието или от изолацията за човек, който иска да сподели нуждата си. самото слово представлява израз на нуждата на човека. В небето има нужда, породена от наличието на любов и знание, но на земята тъжната история на греха внася още повече беда, нуждаеща се от спешно решение. И понеже грешникът се нуждаеше от спасение, Бог се идентифицира с човека – „Словото стана плът“ (Йоан 1:1).

Проповедта трябва винаги да задоволява нуждата

Всеки път, когато е говорил на човека, Бог е имал предвид конкретната му нужда. Спасителният план показва чрез Словото силата, която може да победи греха и да удовлетвори човешката потребност. Бог никога не е говорил и не говори само заради самото изкуство да се говори, нито с това иска да демонстрира знанията Си. Той винаги запазва пред погледа Си належащата и безнадеждна нужда на човека.

В Свещеното писание, в природата и в личните опитности имат много интересни неща. Те могат да се разглеждат като наука или изкуство, но могат да се проповядват едва тогава, когато могат да задоволят определена нужда и да участват в спасението на грешника.

Само Бог познава истинската нужда на човека. Вдъхновението идва от Него

Нещо повече! Опитният и добре информиран проповедник, подготвен в духовната сфера, винаги си поставя въпроса: „Моля Те, Господи, кажи ми каква вест трябва да предам от Теб?“ Истинският проповедник знае, че не говори от себе си, но както го е научил Отец, това говори (според Йоан 8:28). Да се говорят само хубави неща, когато човекът се нуждае спешно от друга вест, е предателство в мисионирането. Това прилича на работата на лекар, който предписва добри лекарства на някого, но те не лекуват болестта му.

Реката тече, защото извира от някъде. Така и проповедта ще „тече“, ако Източникът е отворен. „Кое е нуждата, Боже? От каква проповед се нуждаят слушателите?“ Това е първият товар, който Божият служител трябва да сложи на плещите си. Раждането е болезнено, но животът се подновява само по този начин.

Една всеобща нужда засяга всички хора – търсенето на Бога, несигурността дали си приет от Него, нуждата да преживееш безусловната Му любов и личното спасение,

нуждата от новородение чрез вяра, оправданието чрез вяра, непрекъснатото учение...

Проповедникът трябва да се интересува от специфичните нужди за мястото, времето и определената група от хора.

Целият свят има свои общи нужди, но едновременно с това всяка група от хора има специфична нужда, зависеща от мярката на отхвърляне или от непознаването на истината. Особените нужди са индивидуализирани на спомнатите нужди за определена група.

Преди всичко проповедникът трябва да познава нуждата на своите слушатели. Проповед, която не говори за специфичната нужда на слушателите, но остава само в общите рамки, е отклонение. Слушателите остават с фалшиви надежди и обещания, без да получат лечебна сила.

Има два вида нужди: явни и скрити, познати и непознати. Някои от тях лесно се признават, докато други – потрудно. Познаването на особените нужди зависи от:

– Връзката на проповедника с Бога, от молитвения му живот, от смирението и от това да бъде без предразсъдъци към хората, докато разбере особената нужда и напълно осъзнае вестта. „Така говори Господ!“ Тези думи дават сили да подготвиш и изнесеш проповедта.

Повечето особени нужди имат общо с това, да познаят истината за последното време, както е представена в Откровение 14-та и 3-та глава. В тези глави могат да бъдат открити най-важните специфични проблеми на нашето време: основание на призоваване чрез Христос и проповядване във времето на последното поколение, време, подобно на това от Содом и Египет.

– Освен това е необходимо проповедникът да познава своите слушатели лично. Но само това не е достатъчно, защото като хора понякога сме склонни да не осъзнаваме достатъчно добре проблемите, а истинският, основен проблем често пъти остава незабелязан. Човекът, който говори от името на Бога, трябва да бъде сигурен, че Всевишният одобрява вестта му и я приема за необходима. Но ако

проповедникът е разбрал нуждата на слушателите, може да разчита, че това е Божият отговор.

ПРИНЦИП НА ЛИЧНОТО ОТКРИТИЕ

„На стражата си ще застана. Ще се изправя на кулата и ще внимавам да видя какво ще ми говори Той и какво да отговоря на изобличителя си“ (Авакум 2:1).

1. Личен опит

Бог е създал човека така, че да може да разбере своя ближен само чрез собствен опит. Например, ако някой не е изпитвал жажда, никога няма да може да разбере жадния. По същия начин проповедникът може да получи Божията вест за дадена належаща нужда само от своя собствен опит. Това означава, че:

- проблемите на слушателите стават мои собствени
- само от собствен опит, преживени проблеми и дадени отговори, които тогава съм получил от Бога, мога да предам Божия отговор за нуждата на другите.

Първото обучение на проповедника е личният духовен опит, победата в собствените борби с проблемите и откриването на решение за личните оплаквания. Вдъхновението за вестта понякога идва от спомена за твоя минала важна опитност, от библейски текст, който ти е помогнал някога да се справиш в трудна ситуация, или важен цитат, който си прочел във време на криза.

Първият източник за създаването на проповедта е личната опитност. Всяка дума отразява ежедневния ти опит. „Но каквото имам, това ти давам“ (Деяния 3:6). Трябва да притежаваш Исус, за да можеш да Го подариш и на другите. Невъроятно трудно е, когато нямаш нещо, а се опитваш да го подаряваш на другите!

2. Библейското изследване и самостоятелно четене („виждам“)

Само нещата, които могат да ни вдъхновят, ще вдъхновят и другите. Изключително рядко Бог ми е подарявал вест за проповед вследствие на молитва, като пророческо

откровение. За да не бъде никой облагодетелстван, Бог говори на всички чрез Библията, Неговото Слово. В нея можем да открием всички отговори, които си задаваме. Те отдавна са записани и съхранени в нея. Като проповедници трябва да четем Библията с цел да намерим нещо, което може лично да ни промени, а не да търсим поуки за другите.

Само това, което първо промени нас, може да промени и другите! Трябва да четем Библията не като проповедници, а като гладни хора, с желание да открият храна за душите си. В това се състои силата на нашата проповед: може да направим така, че другите да проявят интерес само за това, което е събудило нашия личен интерес. Изследването на Библията и на други книги ни помагат да говорим за това, което отдавна ни интересува. Докато четем, си спомняме всичко, което вече сме прочели, преживели или чули.

Тайната на проповедта: ежедневно лично изследване!

В резултат на занемаряването на личното изследване на Библията силата на проповедта намалява. Ще търсиш отчаяно тема за проповед, но няма да се случи нищо! Ще откриеш идея за проповедта по същия начин, както една жена намира своя годеник: тя не тръгва да го търси! Трябва да изследваш Библията ден след ден лично за себе си и тогава идеята за проповедта съвсем спонтанно ще ти хрумне.

Дневникът – занемарено занимание

Мнозина четат Библията и не намират в нея отговор. Докато други преживяват голямо благословение. Това зависи от сърцето и от разума.

- Сърцето трябва да гладува и жадува за Бога и за Неговата чистота (Псалм 63:1, Матей 5:6; 6:33).

- Разумът. Не трябва да бързаш да правиш асоциации между текстовете, текстовите идеи и ключовите думи. Ко-

гато сърцето и разумът работят заедно, проповедникът ще може да чете и между редовете. Дневникът за ежедневно изследване може да бъде вдъхновение за много проповедници.

Три области на добра литература

Личното четене

Първият източник на вдъхновение за проповед е личният опит, а вторият – личното четене (това не означава четене на Библията). Проповедникът трябва да бъде постоянен читател. Когато не знаеш за какво да проповядваш, помисли малко и ще откриеш, че отдавна не си чел нищо. Ето няколко литературни области:

– Всичко, пряко свързано с Библията:

На първо място това са пророческите книги на Елън Уайт, след това библейските коментари, теологичните книги и тълкувания, библейски бдения и християнски книги. Боговдъхновените книги трябва да се четат критично и изследователски. Не приемай това, което изглежда „ново“ и „чудесно“. При някои автори можеш да откриеш добре прикрити заблуди. Това можеш да използваш като тема за бъдеща проповед. Не чети това, което проповядват другите, защото проповедта е като четка за зъби: трябва да имаш своя собствена.

– Книги, занимаващи се с житейските проблеми, които не са в пряка връзка с Библията – социология и философия, докладващи за действителна криза (не романи!).

– Книги с основна тематика за природата и човека – география, биология. Биографични книги – психология, история и др. Когато подготвяш проповед, рядко се случва да имаш достатъчно време, за да прочетеш цяла книга по дадена тема. Затова когато четеш, подчертавай най-важните идеи, записвай си някъде мислите, породени от даден откъс, и може би ще ти се удаде случай да ги използваш в някоя проповед. После отбележи в дневника си къде си записал тези идеи.

Преди да започнеш подготовката на проповедта, трябва да имаш два или три пъти повече материал за нея от необходимото (Виж Приложение 1).

3. Бдение и молитва („На стражата си ще застана...“)

Източникът за проповедта: постоянен размисъл и записване на всичко

Както молитвата, така и бдението възникват от мисълта. Молитвата е нещо повече от вдъхновение. Тя се занимава с човешките нужди в искрен разговор с Бога. Истинската молитва е повече от бдение и молитва на двама, повече от молба. Молитва и бдение се вливат в едно, защото бдение без молитва и без връзка с Бога не носи откоровение.

Ако търсиш ръководство от Небето, Бог ще ти говори чрез Словото Си, чрез бдение и молитва. Всички идеи, които ни хрумват, могат да станат истински опорни точки за нашите проповеди, ако грижливо ги записваме в дневник.

Следователно постоянното бдение е третият източник на вдъхновение. Винаги носи бележник със себе си, за да записваш идеите си така, както ти е дадено. Хубаво е да записваш всяка тема на отделна страница. Записвай не само идеите за проповедта, но и всяко размишление и всяка мисъл, които ти дойдат наум. Тези записки можеш да поставиш вкъщи в отделни пликове според темата. Те ще бъдат ценен източник на вдъхновение в твоята бъдеща работа.

На принципа на личния опит се основава следната истина: не можем да проповядваме друго освен това, което сме преживели. Твърдения, казани от други, дори да са известни проповедници, и след това повтаряни от теб, няма да въздействат, макар да са добри, защото не са свързани с твоя личен опит. Чуждите твърдения са като фалшиви пари! Не си се запознал с Бога чрез опитностите на друг проповедник и слушателите ще забележат това. Не казвам, че опитностите на другите с Бога не са от полза. Но те трябва

ада приличат на нашите собствени и ние трябва първи да ги ползваме.

ПРИНЦИП НА РЕФОРМАЦИЯТА

Проповядването за Бога означава реформиране и съживление!

„Един проповедник е или реформатор, или нищо!“

Веднъж някакъв мним пророк високопарно започнал да проповядва на един Божи мъж. Последният бързо го прекъснал с думите: „Бог не те е пратил, защото винаги, когато Той има някаква вест за мен, грешника, тя не е хвалебствена, но предупреждение или изобличение с любов“ (виж 2Тимотей 3:16).

Пътят за спасението на всеки човек може да бъде много различен, като той постоянно е изложен на добри и лоши влияния. Всяка секунда е решаваща, не можеш да я върнеш. Божието застъпничество за грешника не познава почивка, нито пауза. Всяка проповед е като „завещание“ поне за един човек. Във вечността ще разберем какво е било истинското влияние на нашите думи – за живот или за смърт.

Във време на толкова заблуди Бог желае да помогне на грешника да открие себе си и с вяра да тръгне напред. Престоят във верския живот означава загуба. Божият план за всеки човек включва реформиране и съживление, пробуждане. Божията вест непрекъснато ни показва нашите човешки слабости, а също и опасността, която ни дебне. Тя ни отваря очите, за да можем да направим следващата крачка, изпълнени с надежда. Всяка реформираща проповед трябва да ни посочва кое е лошо и кое – добро и да ни мотивира да се променяме!

Духът на реформацията е Христовият Дух!

Внимание! Реформиращата проповед може да бъде остра, но реформаторът не трябва да е такъв. Той проповядва и за своите собствени грешки, защото и той като всички е грешник, притежава същите слабости. Затова трябва да говори като брат със същите нужди. Трябва да изнася проповедта си като свое завещание, тържествено, изпълнен с любов и състрадание. Интересът на слушателите му трябва да бъде и негов собствен интерес. Само тогава такъв реформатор може да каже: „Следвайте ме!“ и да очаква, че хората ще го последват.

Проповед, от която хората не се променят, не се реформират, е предателство! За съжаление съществува традиция да „украсяваме“ проповедта с много знания, духовни умения и майсторство. Такава проповед се харесва на слушателите, но липсва реформацията. Последствията от това е, че все повече и повече църковни членове изпадат в летаргичното състояние на себеоправданието. В Откровение 3:14-22 Верният Свидетел казва, че в църквата, която очаква Господа, е необходимо пробуждане и реформация. Трябва да изоставим традицията проповедта да се украсява!

ГЛАВА 2

ОМИЛЕТИКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО КАК ДА СЪСТАВЯ СВОЯТА ПРОПОВЕД

ПРИНЦИП НА НЕПОВТОРИМОСТ („ЗА ПЪРВИ ПЪТ”)

„Сърцето на мъдрия вразумява устата му и притуря знание в устните му“ (Притчи 16:33).

Проповядвай като „за първи път“ или изобщо не проповядвай!

Друга неуспешна омилетична традиция е т. нар. „морализираща“ проповед (стимулиране за вършене на добро). От теологична и езикова гледна точка такава проповед е добра, но слушателите казват: „Не научих нищо ново! Това вече го зная!“. Такова е заключението на мнозинството. **ПРОПОВЕДНИК, КОЙТО НЕ СЪОБЩАВА НИЩО НОВО, НЕ ТРЯБВА ДА ПРОПОВЯДВА!** Разбира се, че старата истина трябва отново и отново да се повтаря и да се запечатва в сърцата, но начинът на поднасянето ѝ трябва да бъде обновяван и да представя старите знания в нова светлина. Същото е в ежедневието. Никой не приема

храна, която вече е дъвкана и преглъщана. Нормално е човек да иска прясна храна.

По-долу са изброени пет фактора за винаги „ново“:

– Разнообразието на темите (непрекъснато обогатяване на тематиката).

– Откриване на нови връзки между стари и познати идеи.

– Нови, практически приложения на старите идеи.

– Личният опит и собственият начин на мислене дават нова светлина върху старите идеи и могат да доведат до нов начин в представянето им.

– Специфичният апел в края на проповедта.

Истините за спасението могат непрекъснато да се обогатяват. Макар да са стари, те винаги са „свежи“ и излъчват сила. „Всяко поколение може да преживява ново развитие на истината. Новата светлина на истината коронясва старите истини“ (Елън Уайт).

Принципът на личното откритие решава кризата в обновлението. Например познатата истина за покаянието, но представена като лично свидетелство, ще убеди дори и „ветераните“ във вярата, ще им подейства силно и ще събуди в тях желание за промяна. Животът винаги е неповторим. Божията вест винаги е неповторима, винаги има ново откритие. По това ще познаем и истинските Божии служители.

ПРИНЦИП „ХРИСТОС ВИНАГИ НА ПЪРВО МЯСТО”

Няма друг Спасител за човечеството освен Исус Христос. Но Библията е голяма. Тя съдържа толкова много теми, а животът на Исус и Неговите думи са само част от нея. Позволено ли е на един реформатор да се спира на друга тема освен на тази за Исус Христос?

Обяснението на принципа „Исус в центъра“ може да се раздели на три части:

Христос в центъра означава да възвисиш Исус

1. Проповед, която не възвишава Христос, не е от Бога (Йоан 12:32). Проповед, която не подновява връзката на човека с Христос, също не е от Бога (Йоан 7:7, Матей 11:28).

Можем да говорим за начина на живот, за необходимостта да се променим, но същественото трябва да бъде Христос и връзката ни с Него.

Христос в центъра означава всичко да е свързано с Него

2. Исус е източникът и целта на всички учения и те-логични аспекти. Темата за естественото безсмъртие на душата е тясно свързана с Христос, защото Бог подарява живот и защото животът е възможен само когато сме с Него. Грехът е разрушил връзката ни с Бога. Така е прекъсната връзката ни с живота. Твърдението за естествено-то безсмъртие отрича Христос като единствения Извор на живот, отрича смъртоносния характер на греха.

Също и при темата „Авторитетът в държавата“ може да постави Христос в центъра. Христос е Господарят на историята. Той контролира всички събития. Всяка тема и всяка подробност от проповедта трябва да Го поставят Него в центъра. В противен случай ще възникне духовна празнота и неорганизирано мислене.

Христос в центъра означава да се представят Неговите принципи

3. Да представиш Христос не означава да изговаряш Неговото име или да разглеждаш повърхностно Неговата личност. Да представиш Христос означава да представиш Неговия характер и да съблюдаваш Неговите принципи – демонстрация на целия Му живот.

В края на серия от проповеди на харизматично събра-ние една пророчица каза следното за призиванието си: „Исус Христос дойде в плът“. „Всеки дух, който изповяда, че Исус Христос дойде в плът, е от Бога!“ (1Йоан 4:2). Събранието

беше убедено в това. Но хората не знаеха, че този текст има предвид принципите, които Исус Христос проповядва и според които живее.

В живота ти трябва да властва Христос и това е мно-го по-сложно от обикновеното признание.

Исусовото име не притежава магически или мистери-озни сили. Ангелите на Сатана също го изговарят, но си остават същите. Човек е склонен към едно „мистично“ и „ритуално“ поклонение. Ако „Исус в центъра“ означава да говорим за Него като за историческа личност или само да употребяваме името Му, тогава съществува опасност от суеверие. Това е много по-лошо от безбожието.

ПРИНЦИП НА ЕДИНСТВО

Мисленето трябва да бъде единно и логично

В обикновения ежедневен разговор на ъгъла на ули-цата намирам единство в съдържанието. Участниците в раз-говора се опитват да разговарят по дадена тема. В проти-вен случай човек ще се запита дали единият не е разсеян или лекомислен, а другият – за психиатрията.

При проповядването обаче е по-различно. Проповед-никът представя различни идеи в темата, така че всеки да вземе това, от което се нуждае. Единството е резултат от логичния и систематизиращ начин на човешкото мислене. Човекът се нуждае от единство в темата, за да може да разбере съобщението. Трябва ли проповедта да е по-малко единна от ежедневния разговор?

Истинската проповед може да се състои само от едно изречение! Единството се състои в това, че всички състав-ни части на проповедта (текстове, цитати, доказателства, разкази, илюстрации) разясняват темата и я разширяват. Една целенасочена проповед може да се състои само от едно изречение. Всички елементи са в съгласие. Нужни са много отговорност и смелост, за да „изрежеш“ от пропо-ведта си нещата, които те отклоняват от целта, макар да

са много интересни и хубави. Всички отклонения от темата доставят голяма радост на врага. Той ги познава добре и е техен източник.

ПРИНЦИП НА "ДЪРВОТО"

Изясняване с притчи

Спасителят използваше притчи, защото въздействат по изключителен начин. За Него природата беше средство за откриване на вечните истини. Като наблюдават природата, хората могат да видят невидимото. Нека да разгледаме обикновеното дърво. То има дълбоки и преплетени корени с форма на корона. Има едно-единствено дебело стъбло. От него излизат два-три големи клона, които също се разклоняват в няколко по-малки, след което идват листата, цветовете и накрая сладките, вкусни плодове. Дървото е живо, защото по него „тече“ сок.

Така е и със структурата на проповедта.

Въведението е основата на проповедта!

1. Корените са въведението не само защото са първата, основна част на дървото, но защото цялата сила и съпротивителна структура на проповедта започва от тук. Погрешно е да се мисли, че въведението трябва да се състои от поздрав, лични представи или кратко изложение на темата. В традиционната проповед вероятно това може да се използва. Но ситуацията при Антипроповед е друга.

Въведението има за цел да изтъкне проблематиката, кризата и нуждата. А дървото притежава много корени, не само един.

Колко трябва да продължава въведението? Зависи от дървото. Тънкото стъбло на царевичката има само два-три корена, но дъбът се нуждае от много силни, дебели корени, за да проникнат дълбоко в земята. Във всеки случай корените са винаги по-малки от короната. Такова въведение може да заеме половината от времето за проповедта. И нека не забравяме: както дървото се нуждае от корени,

за да съществува, така и проповедта се нуждае от подходящо въведение. То е най-чувствителната част на проповедта. От него зависи въздействието на проповедта по-нататък. Подготвя темата, дава мотивация и предразполага слушателите да приемат това, което ще следва. Въведението представя нуждата, а проповедта предлага решението на засегнатия проблем.

Темата – основната част на проповедта – действа като притегателна сила. Тя обединява всички идеи

2. Стъблото на дървото представлява темата или централната идея. Стъблото обхваща всичко. Всичко е свързано с него и зависи от него. Допълнителните забележки, които нямат отношение към темата, са като изсъхнали, отрязани и пречупени клони.

Съдържанието трябва да е построено логично

3. Клоните представляват обясняващото съдържание. Многото „клони“ дават комплексно изясняване на темата, обсъждат я от различни гледни точки. Може да се забележи т. нар. „разклонена“ логика на пояснение.

Съдържанието трябва да описва идеите в подходяща форма

4. Листата и цветовете са също част от съдържанието. Клоните бяха идеите, логиката, връзките на идеите към централната тема. Листата и цветовете обличат абстрактната идея в картини, описания, разкази. Картината на зимното дърво (такова не е имало в Едемската градина, защото по това време не е имало зима) е тъжна и грозна картина на голо и необлечено дърво.

Целта на проповедта е слушателят да вземе решение да се реформира

5. Плодовете са смисълът на живота на дървото. Те представляват призивите слушателите да се определят за Бога. Ползата от дървото са плодовете. Преценяваме действието на дадена проповед по преобразяващата сила на апела. Проповед без апел няма смисъл. „Всяко дърво, което не носи плод“, не заслужава и слушатели.

Действието на Светия Дух прави проповедта ценна

6. А сокът? Кое е онова невидимо нещо, проникващо навсякъде и даващо живот на проповедта? Това е невидимото и чудно действие на Светия Дух върху Божието слово и слушателите. Духовният характер не може да бъде имитиран. Той идва като следствие от приемането на Светия Дух в сърцето на проповедника, а също и при подготовката и по време на изнасянето на проповедта.

Принципът на „дървото“ е сбор от други принципи (в Приложение 1 е описан начинът на възникване на такова дърво).

ПРИНЦИП НА „ВАКУУМ В ИДЕЯТА

Без подходяща подготовка и най-скъпата проповядвана истина се оказва банална

Диамант, поставен върху дланта, е обикновено парче стъкло, нищо особено. Но ако се подготви за подложка фин, грижливо обработен златен пръстен и се постави в средата на пръстена, ще стане благородно бижу. Дори и обикновеното парче стъкло, поставено в златен пръстен може да изглежда прекрасно.

По същия начин една скъпа духовна истина може да не направи никакво впечатление, ако бъде изговорена в проста форма, като ясно и конкретно твърдение. Слушателите ще чуят необработено точно и общо твърдение, сле-

дователно неакцентувано твърдение. „Това го знам!“ ще бъде реакцията след проповедта.

Бедният проповедник ще се обърка и ще си зададе следния въпрос: „Какво трябва да проповядвам? Няма друга истина освен тази!“ За разбирането на тази криза не се задава въпросът „какво“, но „как“! Както диамантът се нуждае от златен пръстен, така и истинската идея има нужда от контра идея, за да възпроизведе в сърцето на слушателите един „вакуум“, копнеж за истината. „Вакуумът в идеята“ е силата както на въведението, така и на цялата проповед, стъпка по стъпка, докато се стигне до апела.

„Вакуумът в идеята“ се осъществява чрез осъществяването на „критичен натиск“ върху сърцето на слушателя, за който „идеята“ е като разрешение.

Има различни фактори на натиск.

Три пътя за осъществяване на „вакуума в идеята“:

- кривата
- контратвърдението
- изслушването.

Пример за идеята „Нуждата от Христос“. Рамката – евангелизационна вечер.

„Докато правех сутрешния си тоалет днес, се ужасих. Видях в огледалото пред себе си стар човек, с окапала коса, с бръчки по лицето, челото и брадата. Аз ли съм този старец? Сърцето ми се натъжи. Сякаш вчера завърших гимназия! Сякаш вчера гледах с надежда напред в живота си!

И сега сякаш бях отново на 25 години, точно толкова млад, както някога, така доверчив, както тогава, макар всъщност в момента да не съм толкова млад.“

1. Кризите съществуват, затова трябва да се идентифицират и изразяват

„Днес седях в автобуса. Пред мен седна стара жена. Тя не изглеждаше добре. Беше гърбава, сбръчкана, с една дума състарена. Тогава си спомних стареца от огледалото. Сигурно тази възрастна жена някога е била хубаво момиче, с хубава коса, с прекрасни обувки на токчета, стройна и с блестящи очи. И отново си спомних въпроса „защо“. За-

що трябва да се радваме за кратко време на красивото и благородното, а след това да ги търсим? Защо се радваме, обичаме, надяваме? Защо търсим щастие, за да изгубим всичко, което сме обикнали? Защо живеем така? Не намирате ли това за крайно несправедливо?

Ние сме млади, хубави и радостни само за да открием един ден, че ежедневно губим по нещо, че с всеки изминат ден със сигурност се приближаваме към гроба. И след нас децата ни трябва да извървят същия измамлив път с надежди и неизцелими разочарования? Мислили ли сте и за това, че всички ние, които днес присъстваме тук, след 60 години няма да ни има? Тази мисъл накара моя млад 25-годишен приятел да си сложи край на живота. В предсмъртното си писмо беше написал: „Не желая да живея живот да нямам цел и смисъл и да се самозалъгвам ден след ден. Тогава по-добре да не живея!“ Когато прочетох тези редове, с ужас открих, че и аз нямам отговор на тези въпроси лично за себе си. В този момент, когато търсех отчаяно смисъла на живота, Бог се появи в моя живот.

Приятелю, можете ли да си представите какво означаваше да открия Исус Христос точно в житейската ми криза? Да открия Неговата любов, довела Го до жертвена смърт, за да мога аз да живея, да имам радост и смисъл в живота, които да се свършат със смъртта? Исус ми даде „младост без остаряване, живот без смърт“.

Приятелю, една-единствена истина е надживяла времето, преминала е през всички векове и е достигнала до нашето време. Тази истина е Исус Христос!

Контратвърдението трябва да е достоверно, ако искаш да постигнеш желаната експлозия

2. Достоверно и прието контратвърдение, представено на слушателите, което след това се отрича изведнъж или стъпка по стъпка.

Този похват има за резултат духовна интрига

Пример: Темата „Необходимостта от Христос“. Обстановка: богослужение в църквата. Контратвърдение: „От изражението на лицата ви, скъпи братя и сестри, разбирам, че в сърцата ви има мир и увереност. Вие сте хора, които се радват на спасението на Исус Христос. Имаме Неговото ясно Слово. Можем ли с основание да сме сигурни в спасението си? Кой би могъл да твърди, че има пълната светлина освен нас, Неговия народ? Имаме Неговата събота като знак на личното Му обещание, и затова я пазим старателно. Но имаме ли причина да се радваме и наслаждаваме на почивката от спасението? Да! Има ли някой друг, чието чело да е подпечатано с Неговия печат? Ние повярвахме в Неговото пророческо Слово, излязохме пред цял свят и поехме задължението да проповядваме тройната ангелска вест. Мислите ли дали ще можем да изправи главите си и уверено да тръгнем към Исус, Който ще дойде, за да ни вземе при Себе Си? (Могат да бъдат изброени и други положителни причини, които да подсилат чувството на увереност в спасението.)

Богът, Който ни е възлюбил повече от собствения Си живот, тази сутрин е приготвил за нас думи на любов, изпълнени с ревност. (После идва изненадата.) Чета в Евангелието от Матей 7:22: „В онзи ден мнозина ще Ми рекат: Господи! Господи! Не в Твоето ли име пророкувахме? Не проповядвахме ли в Твоето име спасение от греха? Не кръствахме ли в Твое име хора? Не пазехме ли съботата в Твоето име? Тогава ще им река: Никога не съм ви познавал!“

(Слушателите са слисани, обезпокоени, сигурността им се е „изпарила“.) Може би се учудвате, приятели. Някои може да мислят, че проповедникът е прочел грешен текст. Но, братя, това е Словото на Исус, изговорено за онези, които Го наричат Господ. „Господи, Господи!“ Кой Го познава по-добре от нас? Кой почита Неговия ден? Никой друг! А после? Ще има ли спасени вярващи, отхвър-

лени почитатели на съботата? Молители, на чиито молитви сега се отговаря, но не за вечността. Можем ли и ние да бъдем изненадани по такъв начин? От Словото на Разпнатия разбираме: „Никога не съм ви познавал!“ Или по-скоро: „Вие никога не сте Ме познавали“. Тук е кулминацията на нашата изследователска работа, моментът, където пътищата се разделят – този на спасените вярващи и на неспасените. И този момент е личната връзка с Христос.

Въпросите принуждават слушателите да очакват с нетърпение отговора

3. На много въпроси, имащи отношение към засегнатата идея, даваш привидно добри отговори, които стъпка по стъпка се оказват погрешни. По този начин в слушателите се поражда т. нар. „поведение на очакване“: „Докога ще ни караш да чакаме?“

Ще повторим края на предишния откъс: „Тези думи, казани от Великата Любов и Голямото Търпение, ни показват съществен аспект, без който всичко останало – молитвата, съботата и всичко, в което вярваме или което правим – губи своята стойност.

Проследи изброяването на „въпрос – грешен отговор“

От тук започва изброяването на въпроси

Може би си мислите кое е същественото, особеното? Дали това не е неискреността или лицемерието? Искане ми се да зная дали в онзи ден един лицемер ще може да застане пред Бога да Го погледне в очите и да изговори Неговото име: „Господи, Господи“. Не! Сигурно хората, които имат кураж да се обърнат към Бога по име, не са лицемери. Те са искрени. Толкова искрени, както съм затворниците, които жадуват за свободата, като страдащите заради политическата си вяра или в толкова честни като мюсюлманите, жертващи се за своите атентати. и чудното е, че и те са честни! Тогава какво би могло да бъде съществено?

Сигурно е, че са си позволили дори един-единствен грях да живее в тях, нали? Но спомнете си за народа, който толкова мразеше греха, че написа цяла книга с правила и забрани – казва се Талмуд. Той бе така обладан от чувството да не греши, че целият му живот се превърна в отчаяна концентрация върху личността. Дори се стигна дотам, че те искрено можеха да кажат, че с „без грях“ (Филипийци 3:6). Можете ли да откриете дори един грях при Никодим или при богатия младеж? Сам Исус нямаше причина да ги обвини в грях, но в смисъла, в който употребявах думата „грях“. И после, братя, какъв беше отговорът? Кое е онова, което в последния ден ще тегли разделителна линия между брат и брат и сестра и сестра?

Мили братя и сестри, тук отново ще спомена предишния текст. Това е нещо, което причинява на Исус голяма болка, повече от всеки грях, извършен с думи или действие. Знаете ли вече какво е това? Разкрито е с болка от Разпнатия. „Никога не съм ви познавал!“ Или по-точно: „Вие никога не сте Ме познавали!“. Стигаме до кулминацията на нашето изследване; мястото на разграничаване и разделяне на изкупените вярващи от неспасените вярващи. Този момент е личното познаване на Исус.

Твърденията трябва да спадат към кулминацията

Както вече казахме принципът на „вакуума в идеята“ не изключва „твърдението“ като положително запознание с истината. Но в рамките на този принцип твърденията трябва да принадлежат към кулминацията по отношение на времето според представянето на „вакуума в идеята“.

ПРИНЦИП НА МАКСИМАЛНОТО ПРОТИВОРЕЧИЕ

Нашият свят е свят на противоречия. Проповедта трябва да отразява този факт.

Нашите очи виждат само противоречия. Една от първите мисловни операции е сравнението. По този начин детето открива света. Колкото по-противоречиви са понятията на сравнението, толкова по-прецизно се определят категориите. Истината се нуждае от противоречие, за да се събуди заспалата в греха духовна възприемчивост. Когато истината е тясно свързана с лъжата, говорим за компромис. Като последица от това идва отстъпването от вярата.

Принципът на максималното противоречие не произхожда само от начина на мислене, но и от характера на проповедта. Понеже проповедта е създадена не за небето, а за греховната земя. Проповедта е атакуване, защото съдържанието ѝ е насочено към някой грях, забравен или незабелязан от слушателите, ако, разбира се, проповедникът е реформатор. Този принцип означава да се предпостави максимално противоречие на идеята, даваща отговор.

Тезата се нуждае от антитеза, за да стане ясна. Изграждането на антитезата може да създаде „вакуум в идеята“. „Максималното противоречие“ предпоставя, че антитезата ще се представи по много положителен начин, чрез представа и илюстрация. Слушателите могат да разберат по-добре тезата, ако в началото са склонни да повярват в положително представената антитеза.

При предишния пример и в трите случая беше използвано „максималното противоречие“.

– Житейската криза предхожда разрешението, което е Христос.

– Себедоверието чрез религиозни дела като противоречие на изненадата от отхвърлянето на тези „добри християни“.

– Всеки възможен отговор се обосновава най-напред положително, после следва противоречието, за да се окаже, че това обосноваване е неточно, и така се получава „вакуум в идеята“.

ПРИНЦИП НА КОНСТРУКЦИЯТА

Ханс купи много строителен материал. Много! От няколко дни го подрежда в целия двор, дори и в градината. Навсякъде. „Какво правиш, Ханс?“ „Ами, построи си къща?!“

Мисленето се нуждае от постоянно обогатяване и развитие, като следва непрекъсната логична идея.

Това, което за мнозина се струва безсмислено в ежедневието, някой би могъл да го почувства в проповедта си като достоверно. Идея след идея, тук и там наредени, докато времето свърши!

Всяка идея е хубава и добра! Но мисленето не се осъществява по този начин. Нормално е то да върви напред стъпка по стъпка. Една идея, после друга, като всяка поставя началото на следващата, докато се стигне до заключението. Макар човек да се нуждае от прочувствена реч, разумът му се нуждае от целенасочен и възходящ път, логична нишка без отклонения.

ВНИМАНИЕ: За да можеш да разбереш по-добре смисъла на изречението, смисъла на примера, опитай се да подредиш в логичен лед 18-те изречения по-долу. След това ще можеш да погледнеш предложениния вариант за решение. Успех при решението на задачата!

За да подредиш логично идеите и аргументацията, на първо време се нуждаеш от ред, определящ се от поставената от теб цел да представиш главната идея по желания начин. Главната идея в този случай ще бъде: спасението се подарява на тези, които познават Исус Христос. Сега следва изброяване на 18 изречения. Те представят съдържанието на проповедта, но преди това трябва да се подредят:

Идеите не са взети от някаква проповед. Избрани са случайно, както наистина става, когато се подготвя проповед.

1. Разбойникът на кръста призна Исус за Жертва и Спасител. После с няколко думи Го помоли за спасение,

както беше възможно само там, на мястото на екзекуцията.

2. Петър: „Не познавам Човека“ (Матей 26:72).

3. Трябва да Го познаваш, а не само да знаеш много неща за Него.

4. Да познаваш някого лично означава да се осъществи и поддържа взаимна връзка.

5. „Аз никога не съм ви познавал“ (Матей 7:21-23).

6. Не Го познавам, но въпреки това „Направих това,... направих това...“ (по Матей 7:22). Напразно!

7. Личното запознанство означава отношение.

8. „А това е вечен живот – да познаят Тебе...“ (Йоан 17:3).

9. „Истина ви казвам: Не ви познавам...“ (Матей 25:12).

10. „А на ония, които Го приеха, даде право да станат Божи чедра“ (Йоан 1:12).

11. „Да Го приемеш“, да повярваш „в Неговото име“ (Йоан 1:12).

12. Спасение чрез вяра, не чрез учение, а чрез една Личност.

13. Бог не дава спасението на никого. Той дава на всички Исус! Тези, които приемат Исус, получават спасение.

14. Исус няма друго осъждане към погиващите освен това: „Не Ме познавате!“ Следователно не грехът ни осъжда, чиято цена вече е платена вече за всички хора, но Неговият отказ.

15. Как да Го позная? Чрез вяра.

16. Как да Го позная? Чрез Неговото Слово.

17. Как да Го позная? Чрез ходене с Него.

18. Как да Го позная? Чрез директна връзка с Него.

СТОП: Намери сам логичния ред! След това можеш да продължиш да четеш!

Предложение за логичен ред: 8, 3, 1, 4, 13, 15, 1, 10, 11, 16, 18, 17, 2.

В този ред идеите означават следното:

(8) Спасението идва от личното познаване. Но какво означава да Го познаваш? (3) Това не означава да знаеш

нещо за Него, но лично да Го познаваш. (7) Личното познание е изграждане на връзка. (4) Личната връзка е взаимност: Христос отговаря на разбойника. (13) Исус не дава спасението на никого. Той дава Себе Си на всички, а заедно със Себе Си подарява и спасение. (15) Как мога да установя лична връзка с Него? Чрез вяра, като разбойника (1, 10). Разбойникът Го прие (Йоан 1:12) и стана Негов син! Да повярваш в Неговото име означава да Го приемеш. (16) По какъв начин разбойникът Го позна? Чрез Словото Му (виж Лука 23:24). (18) Какво стана след това? Директно общуване с Него (молитва). (17) Това ли се изисква, за да се запознаеш с Него? Не. Следва ходенето с Него („... ще бъдеш с Мене...“). (2) „Да не ходиш с Него“ означава „Не познавам Човека“ (Матей 26:72). (14) Исус не осъжда погиващите с думите: „Вие сте грешили! Вие сте грешници!“ Той казва: „Не ви познавам!“ Единствената причина за осъждането в оня ден не е грехът, чиято цена е платена за всички, а отблъскването, неприемането на Исус. (5, 9) Виж Матей 7:21-23; 25:12. (6) Напразно ще защитаваме поведението си чрез добрите си дела и ще изброяваме спазването на правилата и заповедите: „Не в Твоето ли име правихме това и това...“ (прочети Матей 7:22). (12) Но от греха закони и правила не могат да ни избавят, дори вяра! Само Исус, чрез лична връзка с Него, чрез лично познаване.

С това постигнахме желаната цел (представата на твърдението „Да си спасен означава да познаваш лично Исус). За това съдържание ще намерим подходящо изясняване, целесъобразен увод и съответно заключение (за подобно изложение на тази скица виж Приложение 3).

От увода до апела проповедта трябва да бъде единна, без прекъсване да се проследява главната идея. Нищо няма да бъде излишно, нито една-единствена идея. Спомняш ли си „дървото“? Какъв пример на свързвания и взаимна зависимост!

ПРИНЦИП “ПОВИШАВАНЕ НА ИНТЕРЕСА И ОТПУСКАНЕ”

Всички знаем, че след вдишване следва моментът на отпускане или издишване

Но и в логичният, целенасочен ред би могъл да има отрицателен ефект върху проповедта. Странно е, но човешката природа има още дена нужда, която трябва да се засегне от проповедта. Многого идеи наистина покоряват разума, но също така го претоварват, така че при слушателите настъпва т. нар. „себезащитна реакция“. Слушателят е уморен и губи мисълта. Това става поради две причини:

– По време на проповедта и с откриването на нова истина слушателят се нуждае от кратка пауза, за да размисли върху това, което току-що е чул, и да се зарадва. Това е като победа, която трябва да се отпразнува и да се запечата в паметта. След като малко сме отпочинали, събираме нови сили да продължим напред. Всяка идея заслужава да се запамети добре. И точно моментът на почивка помага за това запаметяване. Почивката ще продължи, ако същата идея се представи под друга форма или се разгледа от друг ъгъл.

– Ако се концентрираме върху логиката на проповедта, ще изгубим целта от погледа си. Това е все едно да пътуваш във влак и да гледаш през прозореца. След известно време, като наблюдаваш пейзажа, ще се почувстваш замаян. Изгубил си перспективата! Но в момента на почивка можеш да я намериш отново. Възникналото от логиката натоварване трябва да се смени със спокоен момент.

Разделянето на проповедта на глави, подглави, точки и подточки

Този принцип изисква проповедта да разделя на глави, подглави, на точки и подточки. Най-напред трябва ясно да подреда идеята си, за да могат по-късно слушателите

да разберат всичко и да го запомнят. След няколко стъпала на логично изкачване трябва да следват моменти на почивка.

Например: Разделяне на глави и подглави на предишните 18 идеи:

Глава 1: 8. Запознанството. 3. Какво значи не „за Него“, а „Него“? 7. Какво означава връзка? Разбойникът. 4. Връзката = взаимност (13)

Глава 2: 15. Как мога да стигна до такава връзка? Чрез вяра (1, 10). Какво е вяра? Да приемеш Исус (11).

Глава 3: Как се запознаваш с Исус?

16. Чрез Словото (изследване).

18. Чрез свързване (молитва).

17. Чрез ходене с Исус (2).

Глава 4: 14. Да се запознаеш с Него – това е единственият критерий (виж 5, 9).

Глава 5: Заключение

6. Аргумент за обвинение: „ние“ вместо „Той“.

12. Апел: Познаваш ли Го, или не?

За по-спокойните моменти на проповедта съществуват много „градивни“ елементи с отпускащо въздействие (виж следващия принцип). Тези моменти могат да се използват не само между главите; могат да бъдат прибавени навсякъде. Хубаво е да са повече. Но между отделните глави са задължителни!

ПРИНЦИП НА САНТИМЕНТАЛНОТО РАЗВЛЕЧЕНИЕ

Една незабравима рецепта

Известен омилетик винаги казваше: „Добрата проповед съдържа 10% библейски текст, 90% логика и 100% поезия!“ Логиката изгражда проповедта и свързва нейните съставни части и елементи, но поезията прониква през цялата структура на конструкцията. Затова тези думи са от такова значение, защото казват нещо, което нашите съв-

ременници отдавна са забравили. Човекът е афективно същество. За него строежът (науката, създаваща непрекъснати структури) не може да съществува без строителното изкуство (изкуството, украсяващо непрекъснатите структури).

Строителното изкуство се различава от строителната наука

Принципът „повишаване на интереса и отпускане“ се занимаваше с рационалната страна на единството „натиск-решение“. Сега ще разгледаме същото единство, но от друга гледна точка, от афективната страна. Изкуството (като цяло) и особено музиката изграждат емоционалната вест върху единството „натиск-решение“ (в афективната област). Афективната страна на човешката природа търси винаги противоречиви и допълващи се елементи, за да поддържа равновесието. Подчертаването на някои доминиращи акорди изисква отпускането да апелира за решение. След натиск трябва да следва отпускане. Ораторското изкуство познава елементи на речта, които могат да се подредят в единици „натиск-решение“. Логичната демонстрация или дидактичната беседа с абстрактно естество се възприема от афективната страна като натиск, като афективна неприятност. И обратното, подходящата илюстрация или практичният пример могат да имат отпускато действие и да подарят нови сили, за да се проследи с внимание остатъкът от проповедта.

Следва списък от 12 елемента или „конструкции“, „елементи за натиск“, както и „елементи за решение“.

Можеш ли да се досетиш защо някои елементи и методи са написани с различен шрифт? Отговора ще намериш след няколко страници!

- изложение
- описание (разказ)
- анализ
- въпрос
- демонстрация

- твърдение
- отрицание
- повторение
- илюстрация
- приложение
- апел.

Обяснение на методите – Марк 8:22-26 (изцелението на слепаца от Витсаида).

Изложение

Подреждането на дати, без допълнителни бележки, както правят журналистите. Точно описание на събитието, на мястото и на участниците.

Изложението предлага фактите

Например кратко предаване на събитието, записано в Марк 8:22: Витсаида, голямо селище, превърнато от Филип от Тетрарх в град с дълги и прашни улици. Декапол – област, североизточно от Галилея и Галилейското езеро. Тук спадат общо 10 града, образуващи важен икономически алианс. Затова се наричат и 10 града – „дека“ и „пол“.

Голямото събитие в Декапол – Исус посещава тази област, когато изцели беснуетите от Гадара. Затова жителите видяха Божествената изява на Исус и се уплашиха от Него. След като Божият Син си отиде от тях, те продължиха да говорят със страхопочитание за Него, а също и с любопитство, навсякъде из Декапол.

Населението: повечето от хората бяха гърци. Имаше и юдеи, презирани от юдеите, живеещи в Юда. Но гърците и юдеите бяха материалисти. Отношението им към Исус: бяха чули за Него. Той беше станал почти като жива легенда; събуждаше тяхното любопитство, но не и доверие.

Изложението представя датите. Разказът разкрива душата на проповедника

Описание – пътуване в миналото

Да станеш съпричастен на времето, мястото, живота и емоциите на събитието, като се опиташ да разбереш начина на мислене на хората. Да успееш да предадеш историческото време с картини и звук. Например: „И Той [Исус] хвана слепеца за ръка, изведе го вън от селото...“ (Марк 8:23). Множеството е учудено, защото очаква Исус да положи ръка върху главата му и прошепвайки мистериозна молитва, да се отворят очите му. Всички очакват в края да каже: „Заповядвам ти да виждаш!“ Но вместо това не се случва нищо! Точно обратното на очакванията! Исус го хваща за ръка и без да промълви дума тръгват по улицата. Учениците ги следват. Хората – също. Но след известно време един след друг се отказват. Остават само няколко деца и може би някои възрастни, близки на слепеца – роднини, съседни.

Обяснението изяснява още по-добре мотивите и детайлите.

Обяснение – връщане към важни детайли на дадено твърдение, за да стане то по-ясно

Например: „... изведе го вън от селото“ (Марк 8:23). Много хора се нуждаят от Исус. Някои са бедни и му се молят, защото вярват, че Той може да им подари много неща. Други са болни и горещо желаят Той да отговори на молитвите им. Надяват се да ги излекува. Исус чува молитвите им, обаче... не може да им отговори. Защо? Много просто. Той иска да бъде техен Спасител, а не само Целиител и Благодетел. Мнозина злоупотребяват с името Му. Изговарят го и изведнъж идва Неговият отговор. Но те не познават Исус, както не Го познаваха и жителите на Витсаида, а също и слепецът. Не Го познават като Бог, дошъл, за да им подари много повече от 60 години способност да виждат.

Анализът е начинът, който изяснява новостта на вестта

Анализ – изследване на ключовите думи или на изречението с цел да се открие смисълът.

Някои, понеже им е по-удобно, не изследват текста основно и не стигат до дълбочината му. Например: „ТОЙ хвана слепеца за ръка...“ (Марк 8:23). Всеобщо известно е, че Писанието е оскъдно на думи, за да се пести място и за да могат мислите да се изразяват винаги кратко и ясно. Лично аз бих очаквал вдъхновеният от Бога писател да напише кратко и просто: Исус го изведе извън селото. Но изглежда писателят е забравил точно тук да се изрази така кратко, както обикновено. После се сещаш, че спял човек не вижда. За него ръката е око. Той пипа, чувства. По този начин разпознава хора и предмети. Само от едно ръкостискане може да разбере много за теб, за твоя характер, за професията ти, за идеалите ти. Науката е разгадала тази необичайна способност: ръцете на слепите могат да различават много повече неща от ръцете на виждащия.

В този случай имаме слепец, който не познава Исус. А преди да бъде излекуван, той трябва да се запознае с Исус Христос, лично да Го познава. Исус хваща ръката му и те дълго се разхождат по улиците на Витсаида. Слепият започва да опознава Исус; Той е Божият Син!

Въпросите трябва да съответстват на манталитета на слушателите

Задаване на въпроси – обикновен, но много удобен метод за създаване на „вакуум в идеята“

Например: „Той хвана слепеца за ръка“ (Марк 8:23). Свещеното писание пести думи поради липса на място и поради ясното изразяване на идеята. Лично аз очаквах писателят просто да докладва: „Исус го изведе извън селото“. А сякаш тук въпреки всичко писателят е записал много ненужни подробности. Дали младият Марк все още е

неопитен? Или ако не е, какво иска да ни каже с това? Ах, да. Нали говорим за слепец! Той не вижда. За него ръката е вместо око. Той опипва, чувства, и познава хора и предмети. Само с едно ръкостискане той може да научи много за теб, да разбере характера ти, поведението ти, професията ти. Учените са изследвали тази необикновена способност.

„Исус хваща ръката му.“ Какво ли е чувствал бедният слепец? Колко ли хора са му подавали ръка досега? Може би никой!? И колко решително и изпълнено с любов е това ръкостискане! Кой ли е този добър човек? да подаде на него, недостойния човек, ръката Си? И докато се разхождат по улицата, слепецът започва да опознава Исус. Това е Божият Син!

Демонстрацията води слушателя стъпка по стъпка, докато вземе решение

Демонстрация – логиката и обосноваването са главните ѝ качества

Разумът стъпка по стъпка следва изясняването на проблема до неговото решение. Демонстрацията те убеждава. Тя се нуждае от много въпроси, твърдения, отрицания и обяснения. Нуждае се от анализ. Върви стъпка по стъпка към това, което трябва да се докаже.

Например: „... и каза [Исус]: Не влизай в селото...“ (Марк 8:26). Някои виждат как тук Исус насърчава анти-социалното поведение и казват: „Исус насърчава към разединение, а не поддържа симпатията. Ето защо е опасно да се приема толкова сериозно християнството. Хубаво е да се вярва, но не чак толкова. Иначе ще се превърнеш във фанатик. Няма нищо по-страшно от фанатизма! (Дотук имаме погрешното твърдение, именно антитезата. Тя се представя колкото се може по-черна, за да постигне максималното противоречие. Оттук стъпка по стъпка можем да започнем да обосноваваме истинската теза.)

„Вярно ли е, че любовта внася разединение? Или може би тя сближава хората и ги свързва един с друг?“ (Въпрос, който подчертава максималното противоречие.) Нека да видим. Какво прави Исус преди да каже това на слепца (стих 26)? Ах, да! Изпраща го у дома му. И къде е неговият дом? В пустинята ли? На езерото? Не! Той е в селото. Най-напред Исус мисли за семейството на слепца, за близките му, които първи трябва да узнаят добрата новина. Стана ли по-ясно сега? Изпраща го у дома му! При семейството му!

Добре! Но какво означават тогава думите: „Не отивай в селото“? Да не би Библията да си противоречи? Има ли нещо излишно тук? Някои казват, че точно затова Библията е трудна за разбиране, защото някои места не са достатъчно ясни, както това тук. (Отново максимално противоречие на „вакуума в идеята“.) Вярно ли е това? Противоречи ли си Исус? Или има грешка в инспирацията? Мили приятели, вярвате ли, че Бог може да греши?

За човекът, който чете Библията със смирение и е готов да учи повече, вестта е ясна. Спомняте ли си, че в началото слепецът беше зависим от хората около него? И какво стана с него, когато дойде при Исус? За хората той не беше със силна вяра.

И кого видя, след като за първи път отвори очи? Започна ли да търси Исус? Не, в никакъв случай! Видя ли първо небето, водата или цветята? Не! Той потърси хората. Затова в началото не виждаше много добре. Виждаше, но хората бяха много големи, като дървета. Приличаха на великани, на чудовища. Но Исус му насочва вниманието да погледне към Него. Едва тогава проглежда напълно!

Какво означават тогава думите на Исус: „Не отивай в селото“? Какво осъзна слепецът? Сигурно нещо е запомнил, а именно, че духовният му живот и житейска философия не трябва да се нагаждат повече според мнението на хората. Слепецът се научи да гледа винаги на Исус, макар че от този момент ще бъде разделен с Него.

В края следва винаги едно твърдение или отрицание

Твърдение и отрицание – появяват се в края на дадено обяснение или демонстрация. В едно изречение се представя главната идея и тя ще бъде твърдението или отрицанието на тезата или антитезата.

Например: „Някои разбират този откъс и с него поддържат антисоциалния характер на учението на Исус. Сам Исус казва, че е дошъл да донесе борба, а не мир. Затова е опасно християнството да се приема сериозно. Добре е да се вярва, но не чак толкова, иначе ще станеш фанатик. (Това бяха трите твърдения на антитезата.)

„Няма нищо по-отвратително от религиозния фанатизъм. Това е тесногръдо състояние“ (това беше отрицание, спада към антитезата). Предишният раздел (обяснение на демонстрацията) съдържа някои твърдения и отрицания, насочващи слушателя към едно или друго мнение. Твърдението и отрицанието маркират пътя и показват колко трябва да продължи дискусиата.

Благословено да бъде повторението!

Повторение – дава възможност на слушателя да осмисли казаното, да се концентрира върху дадена идея, да си я отбележи и повишава афектния натиск.

Например: „Скъпи слушатели, открихме, че слепецът бил зависим от хората, които го доведоха при Исус, както и от тяхната вяра. После открихме, че Исус имал голямо желание да го излекува. Искал да го спаси. Но за да постигне това, слепецът трябвало да се отдели от народа, да надвие своето равнодушие и да преживее нова опитност, та да се запознае лично с Исус. Тази опитност ще продължим да проследяваме.“

„Вижте го – един окаян слепец. Не знае как изглежда синьото небе, цветята, жена му... Тъне в тъмнина, окован,

винаги питащ... (следват повторения, подчертаващи главната идея и събуждащи съчувствието на слушателите).

Три вида позиции

Илюстрация – начин да се обясни абстрактното с конкретното. Има различни илюстрации:

- подробно описани, комплексен разказ
- конкретен, кратък пример
- образуване на аналогия в едно изречение, подчиняване на идеята на подобна или сходна картина.

ШИРОКИ прозорци, през които можеш да се наслаждаваш на природата

1. Използваме всеобхватни илюстрации при подчертаване на някои моменти от кулминацията в проповедта. Могат да заемат по-голяма част от проповедта, ако са тясно свързани с темата или ако подготвят слушателя за апела в края.

Малките прозорци отгоре. През тях минава чист и свеж въздух

2. „Слепият „вижда“ с ръката си. Веднъж прочетох, че големият пианист Хелмут Ваша бил сляп. И точно защото бил сляп, станал най-великият. Така усъвършенствал чувството си за такт, че започнал да „вижда“ клавишите на органа. Може би сте чули за Хелен Келер – сляпа жена, която познавала хората по начина на ръкостискане...“

Малки прозорчета за малко светлина в тъмен коридор

3. Кратка аналогия

„Слепецът се оставя да бъде воден, както се води кон от господаря си и дете – от баща си.“

Според своя произход илюстрациите могат да бъдат различни:

- от Библията
- от живота (имат силно въздействие почти като библейските)
- от ежедневието
- от събитията, предавани се от поколение на поколение (биографии, различни разкази).

Илюстрацията има 5 особени функции:

- фактор за почивка при интелектуална концентрация
- помага на слушателите да преживеят разказаното (емоционално участие) и да размишляват при вземане на решение
- повторение на идеята, потвърждаване „черно на бяло“ (от практиката, от живота), за да се оформи желаната представа
- идеята се пренася в ежедневието живот (приложение). По този начин теологията се превръща в християнство – предлага практични решения на проблемите в живота.
- идеята получава „лице“, което не се забравя повече, оставя отпечатък.

Приложението прави Библията актуална

Приложение – съществен метод, отнася се лично за слушателя. Познавам себе си чрез опита на другите. Приложението прави Библията да бъде актуална и упражнява спонтанно въздействие върху проповедта. (Ако тогава Исус не беше влязъл в синагогата, темата сигурно пак щеше да бъде Исая 61 глава. Равините щяха да говорят за Исая, за неговия стил, за неговия плен и освобождаване, за националната надежда, епоха. Всеки равин щеше да изрази своето мнение. Но когато Исус прочете този текст, каза още: „Днес се изпълниха тези думи на Писанието“.

Например: „Да, приятели... Зависими ли сме от хората? Та нали те са ни довели при Христос! От техните уста

сме разбрали за вярата. Повярвали сме в Христос от хора. И когато хората паднат, пада и вярата ни.

Не се ли случва това често? Струва ни се, че те са твърде велики, като дървета и великани! Но нашите представи не винаги са точни и верни. Желанието на Сатана е да зависим от тези, които са ни помогнали, и да започнем да ги почитаме, макар че трябва да отдадем почит и хвала единствено на Христос, защото цялата слава принадлежи само на Него! По-добре е да сме слепи и да не виждаме нищо, отколкото да не виждаме правилно истинската ситуация. „После пак положи ръце на очите му [на слепеца]“ (виж Марк 8:25)“.

Апелът е ключът на проповедта. Някои сърца си остават заключени, защото често пъти липсва апелът

Апел – директно, добре аргументирано, напълно стимулиращо обръщение, което изисква вземане на решение. Апелът идва след обяснението или след илюстрацията, когато емоциите са много силни. Заключителният апел може да бъде:

- общ апел, изискващ да се каже „Амин“ за отговор в края.
- специален апел, изискващ личен отговор от слушателя.

Отговорът мож да се даде чрез вдигане на ръце или чрез тихо мълчание пред Бога. Може да се даде и чрез ставане от място или хората да излязат отпред и с молитва да поверят живота си на Исус. Възможно е също след проповедта проповедникът да се срещне с хората на спокойствие в някоя малка стаичка, да се помолят и да вземат решение за Бога.

Много проповедници се страхуват от този специален апел. Ти би ли се опитал да го направиш?

За съжаление, струва ни се, че този специален апел не е подходящ за нашата култура. И вследствие малката си вяра не можем да видим неоткритата сила на проповедта. Исус употреби един специфичен апел, като каза: „Следвай Ме!“ Пророците и апостолите също използват този апел. А последователите на апостолите ще преоткрият неговата сила!

Всеки метод на конструкцията – на точното си място!

Вестта намира подходящи пътища

Никое правило няма да ни каже къде точно да се постави определен конструктивен елемент. Има много възможности да се съставят добри комбинации точно както седемте тона в музиката могат да звучат безкрайно различно. В края на краищата всичко зависи от това, каква тема ще бъде представена и каква ще е структурата на проповедта.

Възможно е например проповедта да започне с интересна духовна опитност вместо с класическото въведение. В някои случаи въведението може да започне с въпрос. При погребение проповедта би могла да започне с въпроса „Кой е мъртвият?“, за да се подготвят слушателите за темата „И вие бяхте мъртви в греховете си“. Понякога проповедта може да започне с въводителен библейски текст, след което да се поставят някои въпроси, за да възникне „вакуум в идеята“. Разбира се апелът е в края, но могат да се правят и по-малки, общи апели по време на проповедта.

Следват някои указания как да се използват конструктивните елементи:

- въведение – представяне, описание, анализ, въпроси;
- съдържание – всички са подходящи. Използва се и апелът.

– заключение – въпроси, твърдения, отрицание, повторение, приложение, апел, илюстрация (подходяща е навсякъде).

Методи за осъществяване на “натискът” и “отпускането”

Тайната на увлекателната проповед е честата употреба на отпускащи средства

Някои конструктивни елементи са спокойни, други – драматични. От гледна точка на чувството е важно да се знае, че интелектуалните методи трябва да се разглеждат като акцентуване (натиск), а афективните – като отпускане, независимо от съдържанието на метода. Изброените по-долу конструктивни елементи са за акцентуване: поднасяне на темата, анализ, въпроси, твърдение, отрицание.

Не забравяйте, че по произход човекът е афективен!

Отпускащите конструкции са описание, повторение, илюстрации, апел.

Сигурно забелязвате, че елементите за акцентуване са много. Но ако се подредят само те, без значение че са духовни, проповедта няма да постигне целта си. Човек възприема вестта благодарение на своята интелектуална и афективна природа (предимно афективна). Когато се съобразява с това, добрият проповедник ще може да задържи вниманието на слушателите си. На негово разположение са всички методи на конструкция и той трябва да ги постави там, където е необходимо. Той трябва да притежава способността да забелязва реакцията на слушателите и в зависимост от нея да променя съдържанието на проповедта си.

Цитатите трябва да са съществени, кратки, ясни и да се използват по-рядко

Макар да изглежда конструктивен метод, цитатът е само вид твърдение, отрицание, привеждане на доказателства и т. н. Когато привеждаш цитат, достоверността се подкрепя, особено ако си млад или неопитен.

Най-важните източници на цитати освен Библията са следните (подредени са по реда на значението си):

- Духът на пророчеството
- известни и признати теолози и омилетици
- автори с друго, противоположно мнение. Най-силната аргументация идва от тях. Когато се цитира друго мнение, слушателите могат да се убедят във фалшивостта му.
- статистики
- известни мисли на различни философи
- поезия, стихотворения.

Цитатите трябва да са винаги кратки. Така вниманието е по-заострено.

ПРИНЦИП НА ВЗАИМНОТО РАЗГЛЕЖДАНЕ

Проповедта представлява разясняване

Проповедта не е теология. Теологията е наука, занимаваща се с порядъка на абстрактните понятия, произхождащи от пълното откровение на Бога. Но проповедта използва теологичните истини и ги представя на една „нетелеологична“ публика. И „как да разберат теологията, ако не ги упъти някой?“ (Деяния 8:31, стихът е преведен от немски език).

Разглеждай винаги абстрактното с пояснение, и обратно!

Проповедта превежда абстрактните понятия в конкретни представи. Всеки път, когато иска да съобщи някое абстрактно понятие, проповедникът трябва да започне с

конкретна илюстрация от ежедневието. Абстрактното не трябва да се разглежда с абстрактно, но само като се изяснява.

Например: обяснение на абстрактната идея „Лично да познаваш Исус“. „Познанието е процес, чрез който човек опознава и открива действителността.

Дотук беше абстрактно. Следва конкретно изясняване

Детето поставя някакъв предмет в устата си. Майка му му се кара! Но всъщност какво прави детето? Опитва се да изследва света и защото е малко и не мисли като възрастните, използва своите първоначални сетива, именно устата.

Отново следва абстрактното

„Има само три възможности да опознаем нещо. Първата възможност се нарича „логично познание“ (математическо). Веднага ще го обясня.

Сега следва отново конкретно изясняване

Сигурно сте слушали за Алберт Айнщайн. Той бил велик мислител. Не е пътувал много по света, нито е експериментирал в лаборатории, нито е летял в космоса. Айнщайн е седял на бюрото си, винаги е имал бял лист хартия пред себе си и молив в ръката. Размишлявал е. Неговият начин на мислене бил логичен, от едно математическо уравнение към друго. И след години обявил на света: „Времето е относително. Ако можеш да летиш със скоростта на светлината, времето ще спре. И изобщо няма да остаряваш!“ Но откъде Алберт Айнщайн е знаел всичко това? Видял ли е тези неща? Почувствал ли ги е? По някакъв начин, да... Защото на него и на нас Бог е подарил разум и това е чудесно средство, с което можем да изследваме логично причината на нещата. Почитаме Бога, като използваме разума си с респект и с точност.

Отново абстрактното

Приятели, това е логично познание. Ако го използваш, можеш да разбереш много неща за Бога: че Той съществува, че е безкраен. Всички почтени философи са признали тези Негови качества, но въпреки това не са Го познали. Логичното познание не е достатъчно за това!

Съществува още една форма на познание – „научно познание“ (точно обяснение). За да го притежава човек, не е достатъчно да седи на бюрото си и да разсъждава логично. Трябва да е сред природата. Да вземе щурец и да го разглежда под микроскоп – да види малките му крачета и да научава нови неща. Човек има нужда от директен контакт със своя обект на изследване.

Понятието

Затова тази форма на познание се нарича „експериментално познание“. Ти ще откриеш действителността, защото си я наблюдавал внимателно и директно.

Конкретно

По този начин Пастър и други учени са открили бактериите, микробите. По логичен път те не могат да се открият.

Понятието

Чрез научното познание можеше да откриеш някои важни качества на Бога.

Конкретно

Виждаш ябълката и си задаваш въпроса, защо тя има толкова много бяло, сладко и ароматно „месо“? Няма нужда от него, не ѝ е необходимо при размножаване, защото малките черни семена в средата могат да поникнат едва когато тя изгние. Какъв е смисълът ябълката да е толкова сладка? Много просто. Някой Невидим е изпълнен с толкова много грижи и любов към Своето творение, на което му е особено вкусна всяка ябълка.

Понятието

Да, чрез научното познание възприемеше и откриваш Божието невидимо естество (Римляни 1:20). Сега вече знаеш повече за Него, но с Него все още не си се запознал.

Но има и трета възможност. Може би ще отгатнете?

Конкретното

Пред мен стои непознат човек. Чувал съм за него, но не съм го виждал. Гледам го в очите, наблюдавам движенията му. От начина му на изразяване мога да науча много за неговия живот и характер. Въпреки това не го познавам. После се приближаваме един към друг. Погледите ни се срещат. Подавам му ръка и му се усмихвам малко неспокойно. После казвам: „Казвам се Ролф. Искам да се запознаем!“ И той отговаря с усмивка: „Казвам се Георг. Радвам се...“

Понятието

Запознаване! Така двама човека започват да се опознават: личен контакт, взаимно общуване, двамата се опитват да покажат нещо от себе си. Това означава запознаване. Само по този начин човек може да се запознае с Бога... и т. н.

Конкретното без понятието е като вкус без хранителна сила.

Принципът може да се приложи и обратно. Когато имаме конкретно, без да се изяснява някакво понятие, това е загуба на време и злоупотреба с вниманието на слушателите. Слушателят обича истории, но проповедта трябва да съдържа учение и лична вест.

Двата логични процеса – заключение и индукция – повтарят този процес. Заключение прилага общото за отделния случай (конкретно). А индукцията прави от повече отделни случаи общо правило.

От отделното

Например: Индукцията (най-напред идва отделният случай!)

„Пред мен е застанал непознат човек. Чувал съм за него, но досега не съм го виждал... Наблюдавам очите му, движенията му...

И след това описание идва общо твърдение

Познание: личен, взаимен контакт, когато двама човека се разкриват стъпка по стъпка един на друг. Принципат е: Не можеш да обясниш никога абстрактното с абстрактно, и обратно. Но смяната на „понятие с конкретно“ помага на хората да разберат абстрактното и да си вземат духовна поука от разказа.

ПРИНЦИП НА „ПЪЛНОТА И ПРАЗНОТА”

Ти сам определяш дали проповедта ще бъде затвор с малки прозорчета, или сияещ палат.

Често пъти този принцип на „пълнота и празнота“ се прилага и в архитектурата. Подобен е на принципа на взаимното разглеждане. Проповедта, речта е идеатична конструкция, подобно на архитектурата (изкуството), различаваща се от строежа (науката). Главната разлика е, че тя не се занимава със съпротивителната способност на градивните елементи, но с емоционалната страна. Отношението между „пълнота“ и „празнота“ се отнася за душевния комфорт, който определя например колко да са стените и колко – прозорците. Както Евангелието се състои от 90% разкази и много малко рационална аргументация. Съвременното проповядване е променило това съотношение – около 90% от речта е аргументация. „Градивното изкуство“ на проповядването по метода на Исус може да се сравни с най-модерните проекти: структурата на строителството да е от стомана, а останалото – само от стъкло!

Колкото по-широки и повече са прозорците, толкова повече светлина ще влиза вътре! А също и свеж въздух!

Илюстрацията разрешава проблема с „празнотите“ в проповедта. Дали е кратка (пример, който да изяснява идея или ситуация) или дълга (подробно предадено преживяване) илюстрацията винаги е „разтваряне“, прозорец, пропусащ абстрактната идея да се изясни. Абстрактното е следствие от мисленето. То е тясно свързано с реалния живот. Абстрактната идея има стойност едва тогава, когато освети живота ни с нова светлина и ни помогне да разберем живота малко по-добре. Проповед без илюстрация е като тъмна стая без прозорци.

Когато структурата е устойчива, могат да се построят много прозорци

Колкото повече прозорци има (без да се застрашава устойчивостта на структурата), толкова по-светло ще бъде вътре в стаята. Някои са казали, че илюстрацията е „пиронът, на който е закачена картината“. (Тук картината трябва да бъде вестта на проповедта.) Това сравнение има двоен смисъл: не само утвърждаване на идеята, но и подреждането. Илюстрацията може да бъде сполучлива, но тя не е целта на проповедта, а само средство за постигането на тази цел (вест). Представи си стена, пълна с пирони, но без на тях да е закачена дори една картина!

Например: помисли отново върху примера в раздел „Принцип на взаимното разглеждане“ и изчисли колко процента пълноти и колко – празноти съдържа той. (За „абстрактното“ са използвани 234 думи, за „конкретното“ – само един пример. Съотношението е ясно: 64% конкретно и 34% абстрактно.) това е само един пример. Има места, където абстрактното е по-голям процент, а също има и случаи, когато конкретното е 100%.

ПРИНЦИП НА "ТРОЙНОТО ВЪЖЕ"

Свещеното писание може да те направи мъдър за спасение чрез вяра в Исус Христос... То е полезно за поука, изобличение и поправление (според 2Тимотей 3:15, 16).

Една от причините, поради които проповедта е безсилна, е липсата на тези три важни нейни функции

Свещеното писание е цялата проповед на Бога към грешника. Никоя друга проповед не би могла да бъде действена, по-значителна и по-многогранна. Проповядването се подчинява само на Божието слово, като изпълнява трите функции, определени от Бога:

- проповядване
- поучение
- преобразяване, промяна.

Проповядване

(Както е описано във 2Тимотей 3:16.)

„... да те направи мъдър за спасение чрез вяра в Исус Христос...“

Проповядването стимулира великолепната, неповторима Божия любов в Христос, подчертаването на съществени истини, от чието приемане и познаване зависи спасението. То може да се оцени като лично свидетелство, чието влияние е сила да убеди слушателите да подновят решението си за Исус Христос, а невярващите да бъдат конфронтирани с необходимостта да приемат Исус за свой Господ и Спасител.

Проповядването е твоето тържествено свидетелство всеки път по различен начин и при всяка възможност

Проповядването изявява Божията любов от гледна точка на проповедника. То представя не само истини, но и личните убеждения на проповедника по отношение на пред-

ставената вест. Без проповядване няма проповед. Както Христос се пожертва за хората, така и проповедникът трябва да даде всичко от себе си при проповядването: не своето притежание, не каквото има, а това, което е, самия себе си. ТРЯБВА ДА СЕ РАЗДАВА! Проповядването е СИЛАТА на проповедта.

Проповядването не е някакъв определен метод. то присъства навсякъде чрез духа на представянето. Особено много то съпровожда кулминационните моменти, твърденията, отрицанията и заключенията.

Поучаването е методът на проповедта

Поучаването

Метод в проповедта. Ще разберем неговото значение по-добре, ако си спомним голямата истина, че човек се учи цял живот. Доброто училище прилага само принципните правила на познание в ограничена област на първично теоретична информация. Познанието се нуждае от мисловни операции.

Когато подготвяш проповедта, опитай се да провеждаш тези мисловни операции.

Принципните мисловни операции са:

- анализът - изследвам всички качества на обекта, независимо едно от друго;
- синтезът - обединени, всички качества дават единство;
- сравнението - представлява открити прилики и особености на различните обекти;
- абстракция - отнемам качествата на обекта и ги прилагам независимо от него;
- обобщението - да подредиш групи и класове от обекти въз основа на дадено качество;
- изясняване - възстановяването на обект въз основа на негови качества.

Тези операции ни водят до определяне на понятията. Има също така операции, водят до размишления и при-веждане на доказателства: заключение и индукция.

Чрез тези операции слушателят трябва да получи съвсем ясно всичко до заключението.

Любовта подгарява духа на обяснението!

Истинското обяснение произхожда от любвеобилно и смирено сърце. И защото тези качества се срещат толкова рядко в масовите училища, не трябва да се учудваме, ако обучението в тях не достигне очакваното ниво. Дали понякога проповедта не се ощетява, като се обяснява твърде малко?

Тайната на проповядването е в простото и сърдечно поучение на слушателите. Проповедта не трябва да бъде художествена, страстна и забавна реч. Първото послание на апостол Павел към Тимотей разкрива, че първите християни са проповядвали, като са поучавали. Специалните методи на поучаването са:

- изложение
- обяснение
- анализ
- демонстрация
- твърдение
- твърдение
- отрицание
- приложение.

(вляво)Значи много! А сега за целта на проповядването(край)

Промяната

„... за поправление и изобличение...“

Това е целта на проповедта и поучението, подчертава принципа на реформиране. Положението на християнския свят не е добро. Човек смята, че някои неща вървят добре, но положението е лошо. Борбата продължава. Макар че има специален метод на променящата функция на проповедта,

изразяваща се в апела, в проповедта съществува преобразяваща сила не само при апела, но и от логичната ѝ и афективна структура, която трябва да впечатли слушателите и да ги убеди в необходимостта от принципна промяна.

Тези три функции на проповядване се отнасят за духовната проповед. Те не могат да се отделят една от друга. Ако се отделят обаче, тройното въже вече няма да съществува.

ПРИНЦИП НА ПОВТОРЕНИЕТО

„... за мене не е досадно да ви пиша все същото, а за вас е безопасно“ (Филипийци 3:1).

Принципът на повторението е нужен, защото речта има преходен характер (верба волант – думите отлитат, от латински).

Съвременните изследвания показват, че очите на човека могат да наблюдават дадена картина, като се движат много бързо във всички посоки. Само за една-единствена секунда погледът може да се насочи много пъти върху определена наблюдавана точка. Но със слушането не е така. Не можем да се върнем на отминалия звук. Слушаме само следващите звуци. Затова проповедникът трябва:

- да говори бавно, ясно и с подходящо темпо
- да повтаря идеите под различни форми.

Всичките три функции на проповедта зависят от повторението.

Апельт се нуждае от повторение на изповедта на вярата

Учението се нуждае от повторение, тъй като „Повторението е майка на знанието“.

Терапията в медицината също се провежда чрез повторно лечение. Известно е, че повторението е лекарство против забравянето.

По-късно слушателят може да си спомни съвсем точно добрата проповед. За да стане това, е нужно всяка нова

идея след първоначалното ѝ представяне да се повтаря често. Но втория път тя трябва да се повтори от друг ъгъл и под друга форма. Всяко изречено или илюстрирано повторение води до „спокоен момент“. Както вече казахме методът, използван при всяка проповед, е по-скоро дидактичен. Затова е уместно проповедникът да прави повторението по дидактичен начин. Можем да повтаряме така: „Значи имахме точка 1, после – 2 и сега зад нас е точка 3“.

Принципът „повторение“ е съществено правило. Затова всеки проповедник трябва да мисли за него, докато подготвя и изнася проповедта. Приложението на този принцип се осъществява с помощта на методите за повторение.

ПРИНЦИП НА ПОЛОЖИТЕЛНОТО ИЗЯСНЯВАНЕ

Ако любовта е основният мотив, духът на проповедта ще бъде положителен!

„... любовта всичко търпи, на всичко хваща вяра...“
(1Коринтяни 13 гл.).

Проповедникът изпълнява тежка задача, както разбрахме от статията „Дух на реформация“. Той трябва да види греха, да го осъди и да се пребори с него. Проповедникът трябва да извърши предизвикателна работа.

„Виж, днес те поставих над народите и над царствата, за да изкореняваш (-) и да съсипваш (-), да погубваш (-) и да събаряш (-), да градиш (+) и да садиш (+)“ (Еремия 1:10). От шестте заповеди, дадени тук от Бога, само две са положителни. Останалите са отрицателни. Не бива да забравяме, че всички тези дейности са определени за другите. Затова изпълняването им зависи от волята и съвестта на другите. Кой е съгласен да се бъркат в личния му живот, да го изследват и после да говорят осъдително против него?

За да може тази работа да се свърши успешно, проповедникът трябва да има положителен, отзивчив и състрадателен дух; трябва да бъде готов да помогне на грешника

и да му се довери. Грехът трябва напълно да се намрази, но същевременно не бива да се забравя, че грешникът стои пред нас. ако проповедникът се изкаже по циничен начин против грях, могат да се очакват два неуспеха: хората ще се засегнат, няма да имат смелост повече да са отворени към другите и ще бъдат изгубени. Някои ще се оправдават, прехвърляйки вината за греховете си на други. Какъв е резултатът? Вместо овце и агнета ще има кози и кучета. Критикарската църква не може да просъществува дълго, защото скоро ще се появят няколко партии. „Но ти побеждавай злото чрез доброто“ (Римляни 12:21).

*Не можем да се освободим от греховете
чрез омраза, а само чрез Христос!*

Единствената действена възможност е на хората да представим Исус, за да се породи у тях отвращение към греха. Проповед, която се занимава с осъждането на греха, не е според Божията воля. Тя изпълнява сатанинското намерение да доведе някои до отчаяние, други – до закоравяване, а трети – до себеоправдание. „Защото сметнах да не зная нищо друго между вас освен Исус Христос, и то разпнат.“ Да проповядваш Исус означава да представиш греха, но да приемеш грешника с любов, както прави Бог. Да обичаш правото, да се бориш за истината и заедно с това да изпълняваш и Божията воля означава да обичаш безусловно грешника. „... всякакво огорчение, ярост, гняв, вик и хула, заедно с всякаква злоба да се махнат от вас“ (Ефесяни 4:31).

*Неспособността да се говедат хората
готам, че да последват Исус, показва, че липсва
положително изясняване*

Положителното обяснение ще представи вярата не само като истинска, но и като желана. Изкушението в Битие 3:6 и в евангелието се опитват да събудят желанието. Евангелието не принуждава хората да вземат решение и затова е важно то да бъде представено в привлекателна форма.

В книгата „Как да печелим приятели“ Марк Финли ни представя четири стъпки, които водят до решение:

1. Информация – запознаване с вестта
2. Убеждение – човекът е сигурен в истината
3. Желание – непреодолимо желание човек да стане част от новата истина
4. Решение – тук действа волевата сила

Следва съотношение между тези четири стъпки и кон-
струкционните елементи:

1. За информацията: изложение, обяснение, анализ
2. За убеждението: въпроси, демонстрация, твърдение, отрицание
3. За желанието: описание или разказ, илюстрация, приложение и това, което наистина е от значение – общият дух на представянето
4. За решението: апелът.

Според Марк Финли можем да се справим добре с първите два етапа, но ни липсва положителна нагласа към евангелизацията, защото я разглеждаме сякаш сме безчувствени, самооправдани фарисеи. Обикновеният човек не приема нищо ново. Това е неговата природа. Не е достатъчно истината да е истина, за да се приеме от човека. Тя се нуждае от привлекателно представяне, от положителна беседа, която да събуди желанието в сърцето за лично идентифициране с истината.

Марк Финли смята, че постъпваме много несръчно дори и в момента на решението, защото не умеем да съпроводим сърдечно хората през техните духовни конфликти, поставяйки „златна ябълка (тоест златния апел) в сърбърния съд“ (според Притчи 25:11).

ПРИНЦИП НА „ВЕЗНИТЕ“

Принципът на „везните“ се отнася към принципа на „положителното въздействие“. Той ни насочва към това, вестта да не бъде представена едностранчиво, защото тя е многостранна. Истината има аспекти, които на пръв поглед ся-

каш са противоречиви, но всъщност взаимно се допълват. Всеки път, когато представяме една страна на истината, сме задължени да представим и другата, допълващата страна, дори и да нямаме време да я анализираме основно. Анализът (изследва аспекта детайлно) изисква съчетаването (да се възстанови общата представа). Лъжата е по-достоверна, когато се казва и част от истината. И понеже човешкият разум се сблъсква толкова често с лъжата, трябва да е винаги буден и нащрек. Когато добавящият аспект не се представя повече, може да се случи внимателният слушател да забележи някакво противоречие и да спре да слуша. Макар проповедникът да има добро желание, възможно е да се стигне до такава ненужна съпротива. Винаги трябва да се стремим да поддържаме равновесие и синтез.

Задача за изпълнение

Попълни списъка на теологични и допълващи се аспекти до 20 примера според следния модел:

А. (първият клон на везните)

спасение само чрез вяра
индивидуално спасение

ненужност на формата

благодат
почивка в Христос
себеотрицание (духовно)

Б. (вторият клон на везните)

спасение чрез дела
принадлежност към църквата
необходимостта на формата

закон
борба със самия себе си
себеосъждане (психологично)

Сензационното се отличава от инспирираното, но не представлява противоречие. При сензационната проповед средствата са всичко. А при инспирираната средствата помагат да се постигне целта. Исус се поставя в центъра, разкрива се на слушателите. При инспирираната проповед можем да намерим всяко средство употребено уравновесено и подходящо, на място. Важна е не толкова информацията, а влиянието, въздействието, за да се събуди съгласието и одобрението на слушателите. Думите могат да разкрият невидимия свят или да скрият от света Божието присъствие. Сензацията поставя човека на преден план („... той е чудесен, той е толкова умен“), но инспирацията оставя да се види Спасителят. Сензацията е вълнуваща и учудваща, докато инспирацията е покоряваща, води до новорождение. И двата вида проповед могат да изглеждат реформиращи, да имат Исус в центъра. Защото лъжата използва истината, за да изглежда достоверна. Сензацията и инспирацията са две визитни картички, които издават всичко за проповедника, и казват всичко за неговия Бог. Горко на бедните овце!

ПРИНЦИП НА УЯЗВИМОСТТА

Ако показваш уязвимост, печелиш симпатията на слушателите

Сега ще говорим за появяващите се от време на време проблеми във връзка с несигурността на проповедника да бъде приет от слушателите. Решението е записано в Откровение 5:5, 6: „Ето лъвът, който е от Юдовото племе... и видях... Агне като заклано“.

АГНЕ ЛЪВ! Гледането към Исус ни дава отговор на много теологични и пастирски въпроси. Възниква въпросът: Искаш ли да бъде лъв? Лъвът е... Агне, погледнато психологически, духовно и социално. Агнето побеждава и изкупва за Бога... хора от всички племена, езици, народи, нации независимо от културата, от материалната и соци-

ална принадлежност. Нещо повече: „Той ги прави свещеници на нашия Бог“.

Тук отново виждаме разликата между човешкото и духовното. Сензационната проповед печели сърцата на слушателите. Те са омаяни, учудени, омагьосани, но си остават непроменени. Инспирираната проповед печели също сърцата на слушателите, но ги прави заедно с това свещеници и служители на Всемогъщия. Това е истинско проповядване!

Но кое е решаващото нещо, което носи победа на Агнето? Този елемент се нарича „ЗАКЛАНО, НАРАНЕНО“. Това е „тайният ключ“ на спасителния план. Щом си избрал Исус, вече си раним. Реши се да изразяваш чувствата си естествено, сякаш си в семейството си или с приятели.

ВЯРАТА НЕ СЕ КАЧВА НА ПЛАНИНИ, А ГИ ПРЕМЕСТВА!

Изявата на ранимостта се казва съобщение. Тя има голямо въздействие върху слушателите. Това е конструктивен елемент, който може да се срещне в изложението, разказа и илюстрацията. Понякога и в приложението. Съобщението решава психологическия конфликт, без да го покорява. Когато върви с вяра напред, човек не се качва на планината високо, но я премества. Съобщението дава възможности на прокламацията, превръща учението в практично постижение (чрез личния пример) и подарява модела! А от афективна гледна точка съобщението е „най-успокояващият“ метод, по-успокояващ от илюстрацията.

ГЛАВА 3

Съдържанието изисква форма! Без нея няма съдържание за комуникацията

Формата е точно толкова важна, колкото съдържанието. Вярно е, че при Бога съдържанието е от значение. Но хората нямат свободен достъп до съдържанието. Те виждат формата. За да изрази невидими мисли и чувства, човекът използва видими, слухови и чувствени форми, както и известна мимика, движения на тялото, думи. Когато формите – обхващащи се със сетивата знаци – се подчинят систематично на някои естествени и конвенционни закони, се превръщат в начин на изразяване. Ако са объркани, ако са изгубили отличителните си качества и своята идентичност (С никога не може да бъде Г, значи си остава винаги С), тогава се объркват и начинът на изразяване и не може да се разбере част от вестта или цялата вест.

Слушателят се позовава на Бога, но проповедникът трябва да вземе отношение и към хората

Проповедникът не е обикновен християнин, който да се позовава само на Бога. Едновременно със своето призвание той взима решение да се съобразява с хората и да им представи вестта под разбираема форма. Затова е важно Божият мъж да умее да намери подходяща форма за доброто съдържание. Принципите на съдържанието трябва да се разбират, да се отбелязват и грижливо да се прилагат. Що се отнася до формата, и там трябва да се правят упражнения, за да могат да се прилагат правилно.

ПРИНЦИП НА БЕЗУПРЕЧНОТО ПРОИЗНОШЕНИЕ

1. Произношението

В повечето случаи проповедникът използва устния начин на изразяване. Устната комуникация е възможна чрез употребата на някои артикулиращи тонове. Тези звуци са гласни и съгласни. Различават се по начина на изговаряне. Думите трябва да се изговарят ясно и точно. Не само гласните, но и съгласните трябва да се произнасят ясно и изцяло. Всеки ден можеш да правиш упражнения за правилно произношение на думите, като наблюдаваш на гласните и съгласните. Всеки звук в думата трябва да се чува ясно.

2. Ударението

Гласните и съгласните букви образуват думите. Ударението придава различно значение, като дава смисъл на всяка дума. Придава им специфично значение и афективно степенуване.

Теория без упражнение е нищо

Упражнение: Вземи някакъв текст и прочети сричките по различен начин.

3. Ритъм

Съществува ритъм между слушане и четене

Обикновено човек може да чете до 300 думи в минута. Но при добро разположение може да чуе и да осмисли около 100-110 думи в минута. По този начин установяваме, че слушането се осъществява три пъти по-бавно от говоренето.

Говорителите сякаш не познават тази разлика. Човек възприема думите една по една, не групово. Разумът се нуждае от паузи, за да установи понятията и да ги анализира, преди да продължи да проследява речта.

Всеки проповедник може да говори бързо. Но нервното и бързо говорене трябва да се избягва. Опитай се да

произнесеш бавно всяка дума, да четеш и да говориш „ритмично“. Всяко начало е трудно, но е възможно и си заслужава да го направиш.

Упражнение: Вземи някакъв текст и започни да го четеш, като тактуваш с крак или молив. Тактът трябва да е равномерен. Започва се с бавен ритъм, като подчертаваш всяка гласна и съгласна.

ПРИНЦИП НА ЕМПАТИЯТА

Известно е, че човек притежава способността да се поставя в положението на друг човек. Точно това правят артистите. За чувствителните хора този процес може да бъде много интензивен, дори болезнен. Случва се тийнейджъри да плачат, докато четат роман. Те не плачат от съчувствие към главния герой, защото той е измислен. Плачат за себе си, защото се идентифицират с главния герой. Емпатията изразява точно тази естествена способност да играеш „чужда роля“.

Говорителят трябва добре да познава чувствата на слушателите. Не е достатъчно добро произношение с подходящо ударение, за да се изнесе речта. Думите трябва да изразяват както рационална, така и афективна вест. Известно е, че докато чете, човек е обхванат от афекти, но когато слуша вест, изговорена от друг, афективността се изключва автоматично. Неговите чувства зависят от говорителя.

(Ако включиш касетофона в контакта, батериите автоматично се изключват!)

Ако проповедникът представя вестта по много емоционален начин, то и слушателят ще реагира чувствено. Иначе слушателят ще е като парализиран и неадекватен. Това ще го направи недоволен и ще се разочарова. Ще се почувства манипулиран и отчаян. Артистите знаят как да се докоснат до зрителите. За съжаление някои проповедници не могат да направят това. Представят истината студено, интелектуално, безчувствено и аристократично.

ЕМПАТИЯТА се състои от четири степени:

1. Словото. Това е първата степен. Или казано по друг начин: „Изпълни думите с думи!“ Някои думи имат такъв заряд, че удвояват афективния смисъл. Например думата „голям“ притежава широки измерения и произношението трябва да изрази чувството, вложено в нея.

Някъде гласната трябва да се удължи, за да се акцентува върху значението на думата, на друго място – съгласната в зависимост от смисъла на думата. Как ще произнесеш думата „чудовище“? С ужас, разбира се.

Необходими са много упражнения и анализ

Преди да произнесеш дадена дума, помисли добре върху нейния смисъл. Така ще можеш по-добре да изразиш смисъла чрез думата. Лицето ти, ръцете ти трябва да изразяват същото. След известно време ти и твоите слушатели ще забележите напредъка.

2. Изреченията

Всяка изговорена вест носи двоен товар: смисъл и чувство. Смисълът съобщава информацията. Но чрез представяне на вестта проповедникът изразява и чувствата си. Кое от двете е по-важно? Понеже по принцип човекът е афективно същество и понеже комуникацията като междучовешко дело е определена да разкрие душата на говорителя на слушателя като осъществи междучовешки отношения, то емоционалната вест е по-важна от информацията!

По тази причина можем да разберем следното: съществената вест на думите са само 7%, а ударението, съпровождащо съобщението на информацията заема 38%, тоест пет пъти повече. За да бъде разбрана, информацията се нуждае от ясно и чисто произношение. Но емоционалната вест се нуждае от емпатия.

Фразите са животът на речта. Те се оформят чрез звук и определена скорост на вдишвания или издишвания въздух

Има нещо насърчаващо: независимо от темперамента, всички имат интензивно преживяване. Мярката, според която показваме чувствана си навън, е различна при всеки човек. Сангвиниците изразяват чувствата си най-добре, а флегматиците – най-малко. Но това изразяване може да се подобри съществено. Това маже да се сравни с оздравяването на пациент, болни от невроза. Продължителните упражнения помагат за подобряване на състоянието им. Няма правила за образуване на фрази. Това зависи от нас. Всички можем заедно да чувстваме, защото живеем според същите вътрешни афективни закони.

От техническа гледна точка образуването на фрази възниква чрез увереността и подчертаването на „ключовите думи“.

Има четири вида „ключови думи“:

1. Идеатични ключови думи. Представят идеята изведнъж.

2. Прибавени ключови думи. Показват качествата на главната дума, като напълно изясняват качествата ѝ.

3. Въпросителни ключови думи. Превръщат фразата във въпрос. Например: Вярваш ли, че си добър човек?

4. Отрицателни ключови думи. Придават отрицателен смисъл на фразата. Например: Няма да влезете в земята Ханаан.

Образуването на фразите причинява различни вариации. В една фраза можем да намерим всички ключови думи. Например: Вярваш ли, че не зная за безкрайната любов на Спасителя към всяка душа, която вика към Него, макар да е затънала все още в греха?

Смисълът е различен: въпросителен, отрицателен, идеатичен, с прибавени думи.

Задача: Упражнявай правилно ударението, като четеш различни стихотворения. Опитай се да откриваш „кулминацията“ във фразата.

Например: Вярваш ли, че не зная за безкрайната любов на Спасителя към всяка душа, която вика към Него, макар да е затънала все още в греха? Наблегнете върху думата „макар“.

Време е да поговорим и за маркирането. Децата учат да поставят маркировка, където ударението пада и където гласът се повишава, и да поставят точка там, където тогът спада.

От експресивна гледна точка това е неправилно и не подхожда на човешката природа. Понякога се случва след маркировката тогът да си остане същият, понякога трябва да спадне. Например: Когато се погледна, се виждам толкова слаб, толкова окаян. И на двете места имаме еднаква маркировка, еднакво ниво. Това е прибавената ключова дума „толкова“.

Прочети някакво стихотворение и анализирай ключовите думи.

– анализирай фраза след фраза, като във всяка трябва да откриеш „върховия момент“.

– Определи ключовата дума за всеки стих и ключовия стих за цялото стихотворение. Трябва да анализиращ формата на стихотворението. И накрая, правилно акцентувай цялото стихотворение, особено ключовите думи.

Мястото загатва ударението

3. Словоред

Мястото ни разкрива, че разположението на думите по място е много важно, за да може идеята да се подчертае добре в логично и емоционално отношение.

Анализирай различните значения, които могат да се получат от една-единствена фраза чрез различен словоред. За пример използвай изречението: „Грехът, който крием цял живот, ни отстранява от Небесното царство“.

Ще прочита това изречение по четири различни начина:

1. Грехът, скриван цял живот, ни отстранява от Небесното царство.

2. Един цял живот прикриван грях ни отстранява от Небесното царство.

3. Нас ни отстранява от Небесното царство грехът, който цял живот крием.

4. От Божието царство ни отстранява грехът, който прикриваме цял живот.

ПАУЗАТА ГОВОРИ!

Бързата пауза

Фразеология с много паузи представлява знак на зрялост, себевладение и майсторство.

Детето се страхува да прекъсне четенето, защото за него паузите са знак на слабост. Но в действителност да се чете без паузи, това е слабост. Само добре подготвеният човек може да чете свободно, различно и с паузи. Паузата представлява израз на чувствата. Тя внася музика, въздишка, размисъл, осъзнаване. Когато рецитира стихотворение, човек не може да поставя паузите, където му се иска. Добрият рецитатор може да чете между редовете, да открива скритата вест и да я изразява.

Значенията на паузата

Паузата може да има различни значения:

– Пред ключова дума създава напрежение, подготвя откриването на идеята, приковава вниманието и в такъв смисъл има логично значение (например: това е... пауза, пауза... определението...“).

– Ако се намира между съюзи и свързващи думи, може да има драматично значение. Например: „Виж... пауза... казвам ти... пауза, пауза... може би... пауза... ще дойде“.

– След ключова дума е като отпускане. Тя подчертава значението на думата, която трябва да получи акцент на размисъл. Например: „Ако не простиш,... пауза, пауза... си изгубен“.

– Когато е между фрази, паузата има отпускателно значение. Вземи текст или някакво стихотворение, като по-

търсиш правилното място на паузите, подсилващи логичния, драматичния и тематичен смисъл. Вестта изисква такива паузи. Усети ефекта на емоционалните паузи.

Веднъж попитали стоножката по какъв начин движи 1, 7, 13 и 19-ия си крака. В следващия момент тя не могла да направи нито крачка. Объркала краката си! Принципът на емпатия не означава да поставиш под контрол чувствата или изрази на чувствата си, но да изразиш по естествен начин собствените си усещания. Не става въпрос за театър или имитация, нито за измама. Затова главата „Как да представя проповедта?“ по естествен начин трябва да ни запознае с правилата и комуникацията. Емпатията е заложена вътре в нас. Трябва само да я изразим.

ПРИНЦИП НА ЕЖЕДНЕВНИЯ ЕЗИК

Исус говореше с хората винаги целенасочено. Той не се отнасяше към тях пренебрежително

Повечето говорители не възприемат публичната реч като разговор с един-единствен човек или като дискусия в малък кръг. Това погрешно убеждение е довело до създаването на неестествен ораторски стил. По този начин се правят опити да се намери решение на психологичния конфликт. Но в такъв случай проповядването служи за разтоварване, а библейската вест се превръща в претекст да се постигнат други цели, различни от Божията воля. Ораторското изкуство вреди на идентичността на проповедника. Той прилича на артист, който участва в някаква роля. И това прави богослужението безсмислено.

Ако проповедникът мисли, че притежава по-голям авторитет като говори по-силно, ако се смята за повече от другите, ако говори бомбастично, сякаш е адвокат пред съда, трябва да осъзнае, че не притежава сила. Неговата сила е Христос. Той е само ПРЕДСТАВИТЕЛ, какъвто трябва да бъде всеки християнин. Проповедникът притежава съ-

щите права като обикновения мирянин, но задълженията му са по-големи.

Как говореше Христос? По начина, по който разговаряше с Никодим, говореше и на голямото множество (може би на планината трябваше да говори малко по-високо). Проповедникът, който познава грижите на хората около себе си, ще намери лесно ежедневиия начин на говорене и ще го счита за съвсем нормален. Ще бъде същият, сякаш разговаря с няколко свои приятели, и все пак ще остава в поведението и в говоренето тържествен и дълбокомислен. Бързо ще замени стереотипното обръщение „много уважаеми сестри и братя“ с нещо по-обикновено. И не само думите, но и цялото му поведение ще бъде свободно, ежедневно.

Но някой би могъл да попита: „Добре, но как в такъв случай проповедникът може да бъде и реформатор?“ Нека си припомним, че не изявата на проповедника ни реформира, но вестта. Едно ежедневно поведение ни освобождава от радикалния, ексцентричен и технически език. В случай, че в проповедта се срещат някои технически понятия по необходимост, те трябва да бъдат обяснени, за да бъдат разбрани от всички.

За да бъде ценен, езикът трябва да е универсален. Една твърде научна проповед намалява броя на слушателите, които я разбират, а това не е според указанието на Исус: „Паси овцете Ми!“

ПРИНЦИП НА КОНКРЕТНИЯ ПРИЕМАТЕЛ

Или ще се обърнеш към някого определено, или говориш напразно!

Помпозният и изкуствен стил не засяга конкретно никого и преминава неусетно покрай слушателите. Погледът не среща погледа на слушателите, както понякога си представяме дейността на пророците. Ежедневиият стил се нуж-

дае от хора за слушатели. Това означава, че проповедникът се обръща към този или онзи, към този там или другия. Възниква контакт с погледи. Дава се и се получава. Очите, погледът са прозорците на душата. Съвременният принцип изисква проповедникът да говори свободно и така да владее проповедта, че записките му да станат излишни. „Четената“ проповед не е проповед. Този, който чете, няма какво да каже, няма собствено мнение. Просто предава наученото от друг. Такъв човек няма собствени чувства. Няма да има щастливата възможност да види преобразяващия ефект в живота на слушателите. Толкова е трудно да се говори на една „мрачна“ зала. Исус не четеше, а говореше. Същото правеха и пророците, апостолите и реформаторите.

Търсенето и намирането на определени слушатели, които да бъдат директно засегнати, скъсява и намалява пътя на психологичния конфликт.

ПРИНЦИП НА ОПИСАНИЕТО „АУДИО – ВИДЕО“

Живият и привлекателен език се отличава с много аудио-видео описателни елементи. Човекът използва 5 сетива, за да приема информация от средата. Тези възможности на възприемане осъществяват така наречената „система на възприемане“, „първоначална система“. Тя позволява човек да възприеме света по пряк начин. Втората система на възприемане у човека е езикът. Той осъществява комуникацията между хората. Това не е директно приемане на информация, защото използва различни знаци и символи с определено значение. Когато чуем думата „къща“, мислим за някаква сграда, макар че пряко не виждаме къщата пред очите си. Очевидно езикът е едно по-съвършено средство на информация от останалите сетива, защото може да съобщава и абстрактни неща (мисли, чувства).

След превръщането на идеята в картини, идеята получава цвят и звук. Една от грешките, която проповедни-

кът може да допусне, е да използва твърде много абстрактни изрази. Той трябва да предаде идеална вест и може да се случи да стигне дотам с абстрактното мислене, че слушателите да спрат да го следват. Принципът на описание аудио – видео поставя необходимостта от подобряване на конкретния език с аудио-видео изрази. Това означава, че езикът трябва да използва много

- прилагателни и обстоятелства
- синоними
- някакви стереотипи
- много различни и образни изрази.

Намери други 10 примера за всеки израз:

Тук даваме списък на най-важните изрази:

1. Алегорията: думи с друго значение, които прикриват истинското значение. Използва се при притчите (например: „... веднъж дърветата отишли да помажат цар, който да ги владее...“ (Съдии 9:8).

2. Намекът: Позоваването на обект или събитие, без да се назовава директно: „пеенето на петела“ – за пробуждането на греха.

3. Заплахата: „Бог ще те накаже“ (Деяния 23:3).

4. Антифраза: иронично използване на дума или израз: „Ония, които се освещават и очистват... като ядат свинско месо и гнусотии, и мишки“ (Исая 66:17).

5. Антитеза: употребата на противоположни понятия, които взаимно се обуславят и изясняват („ние безумни... вие разумни, ние немощни... вие силни“ (1Коринтяни 4:10).

6. Апостроф: прекъсване на речта заради обръщане с молба към дадено лице или обект: „Аз също съм виждал деца да страдат от левкемия... О, Боже, как можеш да търпиш това? Как можеш да търпиш още греха на земята?“

7. Архаизъм: стара дума или израз, които не се използват повече, но изясняват историческата епоха (2Летописи 25:21).

8. Хиазъм: обръщането на твърдението, като огледален образ („Някои ядат, за да живеят, други живеят, за да ядат“).

9. Сравнението: две понятия, свързани с „като“: „Денят Господен като пещ“.

10. Изброяването: „... Време ли е да приемеш пари и да приемеш дрехи, маслини и лозя, овци и говеда, слуги и слугини?“ (4Царе 5:26).

11. Заключение изречение: възклицание с определен смисъл, включващо привеждане на доказателства „... о, вие, окаяни лаодикийци...“

12. Епитетон: употребата на прилагателно до съществително или наречие до глагол, за да украси още повече картината: „Чуден Бог“ или „погледни спокойно чудесните Божии дела“ (Йов 37:14).

13. Ойфемизъм: смекчаване на груба или обидна дума: „Неистина“ вместо „лъжа“, „блудница“ вместо „проститутка“.

14. Призив: изразява силно чувство: „Израилю, върни се при Господа...“ (Осия 14:2).

15. Градация (степенуване): „Поканата Му е силна, по-силна, най-силна“.

16. Хипербола: преувеличаване на представата за дадено лице или събитие: „Давид каза: Подир умряло куче, подир една бълха“ (1Царе 24:14).

17. Импрекация: изразяване желанието някой да се накаже. Например: „Жилището му да запустее и да няма кой да живее в него“ (Деяния 1:20).

18. Въпроси: „Докога ще се колебаете между две мнения?“ (3Царе 18:21).

19. Инверсия: промяна в словоредата на изречението, за да се подчертае някаква дума: „В огъня ще отидат тези, които са от лявата страна“ вместо „Тези от лявата страна ще отидат в огъня“.

20. Ирония: „Викайте със силен глас,... той или размишлява, или има някаква работа, или е на път, или може би спи и трябва да се събуди“ (3Царе 18:27).

21. Литот: изразяване на идея чрез отричане на противоположното: „Не му беше трудно да слугува заради Рахил“ вместо „лесно му беше да слугува заради Рахил“.

22. Метафора: даване друго значение на думата: „Агнето“ вместо Исус.

23. Звукова имитация

24. Перафраза: Изразяване на идея, използвате на повече думи от необходимото. „Верният и Истинен Свидетел“ (Откровение 3:14) или „Този, Който иде“ вместо Исус.

25. Парадокс: използването на две понятия, които взаимно се изключват („Мълчанието говори“ или „Ден на тъмнина“).

26. Персонификация: придаване на човешки качества на животни или предмети: „Камъните ще проговорят“ (Лука 19: 40).

27. Плеомазм: употреба на две думи едновременно, имащи еднакъв смисъл: „Пълен с благодат и милост“ (Изход 34:6).

28. Повторение: многократна употреба на една и съща дума или израз: „Йона три дни и три ноци, също и Исус три дни и три ноци“.

29. Символ: картина или знак, изясняващи качества на абстрактна идея. Например: „Харесва ли ви виното на Вавилон?“ вместо „Харесва ли ви грехът?“

30. Прекъсване: става изведнъж по време на речта, когато се изговаря нещо друго. „Небето Ми е престол... коравовратни и с необрязано сърце...“ (Деяния 7:49-51) думи от речта на дякон Стефан.

За добро практично приложение на изброените изрази трябва да се проведе следната домашна работа: Поставете към всеки израз десет обикновени примера според представения модел, като използваш ежедневния език. После ги обсъди със своите колеги.

Пример за аудио-видео описание и обогатяване:

„Ахимаас извика, та рече на царя: Радвай се!“ (2Царе 18:28).

Макар това изречение да говори за събитието съвсем точно, описанието е бедно, защото са представени само логичните елементи на събитието. (Библията не може да дава подробно описание поради липса на място.) Затова проповедникът има задача да допълни картината, да я оцвети чрез приложението на визуални елементи. Например: „Ахимаас с разрошена коса застава пред царя и извика, изпълнен с радост: Радвай се!“

Трябва да се използват и аудио елементи.

„Ахимаас, дишайки тежко и с разрошена коса, застава пред царя и извика високо с цялото си сърце, изпълнен с радост: „Радвай се“ (2Царе 18:28). Абстрактната информация трябва да се изразява с аудио-видео елементи. Например: вместо „гробът на Исус“ – дихание на кръв, смесена с мир“.

Тези описателни аудио-видео елементи предизвикват въображението на слушателите да се задейства. Те мотивират и ободряват присъстващите. Тогава те ще бъдат благодарни на проповедника, защото им е представил съвсем действително сред събитието. Заключение е, че обогатяването на сцената с описателни елементи, без да се променя съдържанието, дават право дори са задължение проповедникът да ги използва.

Взemi различни части от Свещеното писание и ги обогати с аудио-видео елементи.

ПРИНЦИП НА БЕЗСЛОВЕСНОТО ИЗРАЗЯВАНЕ

За по-добра комуникация Бог ни е дал и езика на тялото (жестовете). На човека са дадени думи, за да скрие своите мисли. За да не се случва това и за да няма човек възможност да използва хората и да ги мами, Бог ни е дал способност да разбираме този език. Този ням начин на изразяване – наречен език на тялото – се състои от изражението на лицето, движенията на ръцете и на тялото и някои други елементи, съпровождащи думите. Азбуката на

този език се крие дълбоко в психиката на човека и може да бъде променена само от греха.

Езикът на тялото дава много информация за говорителя и се смята, че думите могат да съобщят 7%, а звукът на езика 38% от информацията. Едновременно с това езикът на тялото разкрива 55%.

На всяко настроение съответства известна мимика, известно движение на ръцете, известно положение на тялото. Не можем да ги подредим, нито да ги представим, защото мимиките са нещо естественото и лично, неща, които всеки човек открива в себе си. Но много е важно да открием и да изразим езика на нашето тяло. Той може да срещне следните препятствия:

– Фалшиви правила на поведение, т. нар. етикеция, която може да попречи да си позволиш движения на ръцете или главата по време на речта. Например, някои казват, че не е подходящо човек да се усмихва, когато говори, нито да говори сериозно, строго или тъжно.

– Смушения Причинени са от публичната изява на проповедника. Страх, че всички могат да осъдят и най-малкото ти движение и тогава движенията на тялото ти стават неестествени.

– Много лични разкази и преживявания произвеждат естествено отдръпване

– Темперамент. Флегматичният и меланхоличен характер също пречат за естествените движения на тялото.

(вляво) Спасителен план означава да преодолееш и своите собствени граници(край)

Тези пречки могат да се преодолеят. За да има проповедта ефект, използвай следните методи:

1. Доверявай се на Бога (Близката връзка с Бога намалява страха от хората).

2. Осъзнай движенията на своето тяло. Опознай особено много израза на лицето си и движенията на главата си.

3. използвай езика на тялото си, макар да не ти е присъщо това.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

СЕДЕМ ЕТАПА ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ДОБРА ПРОПОВЕД

1. Неясност
2. Виждане, визия
3. Откритие
4. Инкубация
5. Отваряне
6. Организиране
7. Изучаване

1. Неяснота

– Чети Библията заради себе си, без да мислиш за проповедта. До теб трябва да бъдат дневникът ти, бележникът и лист хартия. Записвай текста, който особено много те засяга. Заслужава си!

– Чети друга литература освен Библията. Записвай си всяка забележителна идея. Всеки път, когато четеш, трябва да имаш до себе си хартия и химикалка. Поддържай изследователски дух!

– Размишлявай върху всичко, което чуваш и виждаш. Записвай си мислите. Така ще имаш добър, вдъхновяващ източник за една бъдеща проповед.

– Изследвай хората, към които желаш да се обърнеш. Ще се изненадаш, когато откриеш, че мислите ти се занимават повече с хората. Ще се опитваш да им помагаш

и вече няма да те занимава въпросът как да съставиш проповедта си.

На този етап все още не знаеш темата на проповедта си. Това е времето на търсенето: общи идеи и нужди.

2. Виждане, визия

Моли се за ръководството на Светия Дух, за да можеш да проповядваш исканата от Бога вест. Моли се, докато получиш виждане, докато намериш цел. На първо място трябва да знаеш за какво ще става въпрос.

3. Откриване

Изследването на Библията е трудна работа. Не бива да се учудваш. Понякога продължава дълго време, докато Светият Дух ти открие вестта.

Започни с:

– макроскопично изследване: за разказвателната проповед прочети няколко пъти библейския текст. При тематичната проповед прегледай още веднъж общото учение. Опитай се да получиш поглед, без да се занимаваш с подробности. По този начин след време ще избегнеш да тълкуваш погрешно подробностите. Запитай се: Кой говори и за кого говори? Какво иска да съобщи авторът? Каква е тази тема? Какво казва авторът по тази тема?

– микроскопично изследване: чети бавно. Вниманието ти сега ще се занимава с детайлите.

Изследвай стих по стих във всички преводи, с които разполагаш. Някои преводи са дословни, дума по дума, други проследяват смисъла и съдържат много думи, прибавени от автора. Раздели текста в логично отношение. Запитай се кои са ключовите думи. Изследвай тяхното значение, както са записани в речника, и ги определи.

Първите три правила на тълкуване са:

1. текст
2. контекст
3. историческа обстановка.

Най-добрите методи за основно микроскопично изследване са: определяне на понятията и анализ.

Всяко определяне на понятието може да става по следния начин:

1. Положително – какъв е този определен обект – или отрицателно – какво не е този определен обект. (Пример за положително определяне на думата „апостол“ – недостоеен човек, призван чрез Божията благодат и пратен да проповядва евангелието на Исус Христос на хората“. Пример за отрицателно определяне на думата „апостол“ – не е говорител, който търси лична слава и манипулира хората“).

2. Етимологично значение (Например „апостол“. Тази дума има гръцки произход – „апостолос“ означава „пратен“).

3. Систематично (Например, апостолът е ученик на Исус, но и такъв, който лично е призван от Исус. Още повече, който е имал директна връзка с Исус, Негов свидетел).

4. Описващо – представяне на качества (Например: „апостол“ е човек на вярата, оставащ твърд по време на криза. Например, Деяния на апостолите, човек на най-големи усилия, 1Коринтяни, който запазва вечните истини, Посланието на Юда и т. н.).

5. Обобщаващо значение, косвено определение, от дадите се прави заключение (Например: „Щом апостол означава човек със специално призоваване, който поддържа лична и тясна връзка с Исус и е пратен да проповядва евангелието, значи и в наше време може да има апостоли, ако се изпълняват тези условия).

6. Рестриктивно – стъпка по стъпка отстраняваме качества, които не спадат към определено понятие. (Например: „Апостол не е човек, който да поставя сам поръчението. Той не е упълномощен от никаква организация, не може да представя интереса на дадена църква или на някакво общество. Не може да говори от свое име, не очаква отникъде възнаграждение и т. н.)

После анализирай ключовата дума, като поставиш следните тълкуващи въпроси: кой, какво, как, къде, кога, с каква цел, с какъв резултат. Тези въпроси ще установят

връзка с други идеи или библейски текстове. (Например: постави към понятието „апостол“ тълкуващите въпроси и ще установиш много нови значения, върху които досега не си мислил.)

Анализирай ключовата дума още веднъж по отношение на други понятия. (Например: анализирай думата „високомерие“:

По отношение на социалните отношения високомерието е недостатък в характера, оскърбление за хората. По отношение на човешкото положение то е грях, по отношение на жертвата на Исус е отвратително, по отношение на великата борба между доброто и злото е бунт против Бога, незачитане и непризнаване на Бога, опит Бог да се изкушава.)

Без да познаваш историческата рамка, не можеш да разбереш някои текстове

Историческата рамка трябва да се изследва. Открий обстоятелствата на различните събития. Каква политическа, религиозна и социална рамка спада към този текст? За получаване на добър и истински отговор прочети и подходящи откъси от книгите на Елън Уайт.

Изследвай контекста. Открий за какво е ставало въпрос в предишните глави, а също и в следващите. Това ще ти помогне при тълкуването.

4. Инкубация

Едновременно с това ще прочетем и един аналитичен и синтетичен етап: размишление върху темата с молитва, да търсиш всяка взаимовръзка и да я използваш с други области. Ако си отделяш време за размишление, ще откриеш нови и реформиращи истини. Този час на молитва трябва да се провежда с молив в ръка. Всичко трябва да се записва така, както се получава. Всяка мисъл, всяка илюстрация независимо дали е малка или голяма. Не пиши никога от двете страни на хартията, а само от едната, за да

можеш да хвърляш бърз поглед. Трябва да имаш два вида бележки:

- различни идеи, свързани с темата
- водещи идеи, за да могат да се подредят другите идеи логично и целесъобразно.

За да имаш ред, можеш да обозначиш едните с 1, 2, 3 и 4, а другите с а, б, в, г... Инкубацията може да продължи от седмица до месец в зависимост от това, до колко интензивно се занимаваш с темата.

Този, Който е вдъхновил Библията, може да разкрие някои неща на този, който Го очаква

5. Отваряне

Инкубацията е време за размисъл и молитва с Бога, без да се включват други информационни средства. След като чрез личен опит с Бога чувстваш, че имаш ясна цел и собствено мнение, ще бъдеш готов за други информационни източници.

Да използваш външни информационни източници, преди да си получил свое собствено мнение, това води до смущение на личния изследователски дух, до ограничаване на личността и до зависимост от мнението на другите.

- Прочети какво е писано в пророческите книги за водещите идеи на темата. Използвай списък на написаните от Елън Уайт книги или свои бележки, когато си ги чел.

- Библейски коментари, написани от различни автори. Провери в дневника си или в бележките си.

- Използвай всеки друг източници на информация, като започнеш от списанията и стигнеш до личните беседи с приятели и познати. Някои пастори разговарят и с миряните по темата си.

6. Организиране

Организирането издава много неща за мисленето – дали е подредено и систематизирано.

Този етап проверява логичното ти мислене и творчески дух, като ти подарява много задоволство. На първо място трябва да организираш съдържанието.

– Съдържание: Анализирай най-важните текстове и бележки, структурата на проповедта. Тогава избери най-добрия вариант за конструкция. Изброй различните идеи. Ако на една бележка са записани повече идеи, изрежи ги с ножица, за да можеш да ги комбинираш на подходящо място. Различните идеи се разпределят по глави.

Подреди записките си, като започнеш от простото към сложното, от малкото към голямото, от познатото към непознатото, от любимото към неприятното, от човека към Исус, от относителното към абсолютното... После ще можеш да анализираш идеите и илюстрациите на всяка глава. Всяка идея или илюстрация, която не е в директна връзка с темата, няма да се използва. (Може да се използва за други теми.)

Сега вече имаме възможност да използваме всеки принцип към съдържанието! Трябва още веднъж да анализираш всяка отделна глава, за да видиш къде има много напрежение, за да поставиш по-спокоен момент. Към всяко абстрактно твърдение трябва да е налице подходяща илюстрация. Опитай се да приложиш всеки омилетичен принцип по отношение на темата.

Тогава скицата вече ще е готова, добре структурирана, с глави, подглави, раздели. Това не е отделна разработка на темата.

Написване на проповедта.

Предимства, но и в повечето случаи грешки

За начинаещите проповедници няма да е лошо да работят цялата проповед дума по дума, да я напишат, да я прочетат няколко пъти, докато я научат така, че да могат да я възпроизведат, без да четат. При четене се нарушава свободното и творческо мислене, защото когато четеш, човек се занимава повече с думите, не с идеята. И като пос-

ледица преживява още по-голямо смущение да говори публично. Когато са на пазара, на стадиона или на друго място, хората говорят свободно и мислите им текат плавно. Защо да не е така и при проповядването?

Погледнато от тактична гледна точка въвеждането е ключът към текста

Въведение

То е най-важната част от проповедта. Интересът на слушателите зависи от него. Необходимо е да се постави „вакуум в идеята“. Прилича на опъване на лък; колкото повече го опъваш, толкова по-далеч ще стигне стрелата! Някои проповедници разглеждат въвеждането като издаване на идеята на темата. Започват с библейски текст, споменават нуждата и обявяват темата. В този случай използват обикновеното въведение. Единственото предимство на това въведение е, че се печели време. Но загубата се състои в това, няма приближаване до слушателите и дистанцията си остава.

Слушателите трябва да бъдат въведени в темата

Двойното въведение решава този проблем. Първото въведение си поставя за цел да създаде връзка. То води слушателя от нулево духовно ниво – непознаване на Божието слово и религиозните неща – към състояние да осъзнае нуждата си. Обикновено това първо въведение не се подготвя предварително. То възниква спонтанно при срещата със слушателите. Спонтанна идея, която вдъхновява слушателите, случка от последната седмица и т. н. могат да бъдат тема на това първо въведение. Колко да продължи? Няколко минути.

След първото въведение атмосферата се раздвижва и притесненията на проповедника намаляват. Слушателите започват да виждат приятел в лицето на проповедника. Без изграждането на тази приятелска, изпълнена с доверие

връзка част от вестта не би могла да стигне до сърцата на слушателите.

Слушателят открива нуждата!

Второто въведение създава „вакуум в идеята“ и темата вече е подготвена. Затова то се подготвя предварително с молитва. Но въпреки това второто въведение не се отнася за темата, но за нас, хората, които проследяваме вестта. то разкрива също нуждата, чието решение е темата.

Колко трябва да продължи? Зависи от темата. Колкото е необходимо. И колкото може да издържи слушателите.

Заклучението жъне резултатите

– Заклучението се подготвя вкрая. До сърцето на човека се стига чрез тясно свързване на разум с чувства. Съществената цел на проповедта е да се подходи към волята на човека и тя да бъде мотивирана за Исус. Проповедта прилича на полет. Първият изпит си издържал при излитането, но най-големият изпит е при кацане. Не бива да правиш напрежението голямо. Приземявай се делово и бързо. Заклучението означава: призив и апел за промяна.

7. Научаване

Всяка проповед трябва да се научи

Случвало ми се е да не изнеса пред слушателите проповедта си така добре, както ми се е искало, макар въкъщи да съм я подготвял. Очите трескаво търсят подходящи изрази в записките, думите текат разбъркано без да съобщят нещо определено и вкрая говорителят сяда отчаян и засрамен.

Коя е причината? логичната конструкция е останала на хартията и говорителят не е успял да я научи. Важно е проповедникът да остане един час насаме преди да излезе пред слушателите, за да може да повтори за последен път. Тогавата няма да има изненади. Не хартията, а ти трябва да кажеш нещо!

Ако след добрата подготовка успееш да измолиш и Божие присъствие и помощ, вестта ти ще постигне целта си и хората ще кажат: „Не горяха ли сърцата ни, когато Той говореше...“ (Лука 24:32).

Забележки:

1. Продължителност на проповедта. Не зависи от часовника, но от интереса на слушателите. Вниманието на слушателите може да бъде различно по интензивност. Проповедта действа добре дотогава, докато слушателят я следи внимателно. Проповедта е загуба на време, ако спадне интересът на слушателите. От тази гледна точка има проповеди, които траят десет минути, но продължават във вечността, и проповеди от един час, действащи невероятно кратко. Субективното време е по-важно от обективното.

Методи проповедта да бъде по-вълнуваща

Приложението на принципа за освежаване и промяна, за „напрежение и отпускане“, от интелектуални към емоционални моменти, от обосноваването към илюстрацията, от интимната област към въодушевлението, прави проповедта по-интересна.

2. За да си убеден, че проповедта е „кратка“ без ненужни твърдения.

Необходими изисквания:

– Сортирай записките си и бележките си основно. Трудно е да се откажеш от блестящите мисли и красиви илюстрации. Въпреки това всичко, което не се намира в пряка връзка с темата или удължава проповедта, трябва да се изключи. Божият мъж трябва да бъде много строг при този подбор, както хирургът много добре знае как да работи, къде и какво да изреже.

– Проповядвай с „отворени очи“. Всеки момент проверявай слушателите си. Внимателно наблюдавай техните реакции – дали слушат проповедта. Реакцията им е като часовник – показва колко да проповядваш и кога да спреш.

– Завърши проповедта със заключението и подходяща илюстрация. Отправи апел. След заключението не трябва да следва нищо.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

РАЗЛИЧНИ ВИДОВЕ ПРОПОВЕД

От дидактична гледна точка проповедите се делят на три вида:

- обяснителна проповед
- тематична проповед
- разказвателна (биографична) проповед.

Характерни качества на различните видове проповеди

1. Библейският вид. Обяснителна проповед. Има за основа даден библейски текст – от 2-3 стиха до една глава или цяла книга. Ако текстът се състои от два-три библейски стиха, тогава говорим за текстова проповед. Някои омилетици считат, че текстова проповед има специфичен вид и начин на проповядване, защото изходният текст може да бъде повод проповедникът да предаде свои собствени идеи. В такъв случай може да се стигне дотам, че да не проповядва Словото, а свои мисли (2Тимотей 4:2).

Вестта на обяснителната проповед е взета от Библията и я прилага към нуждата на слушателите. Затова слушателите смятат, че този вид проповед се намира най-близо до Библията. Обикновено структурата ѝ следва структурата на библейския текст. Този вид проповед е предимно апелираща и призоваваща.

2. Тематична проповед. Не се основава изцяло на даден библейски текст, но говори по определена тема. Тя би могла да бъде доктринална (за новородението или за спасителния план, за освещението, оправданието, великата борба, тройната ангелска вест, последните събития на земята, евангелизация и т. н.). Или съставена по различен повод (кръщение, венчавка, Господня вечеря).

Тематичната проповед изисква да се познава цялата Библия и какво докладва тя по дадена тема. Човек предварително трябва да изследва темата. Структурата на проповедта трябва да бъде построена логично. Тя не прилича на тази от библейския текст. Затова проповедникът трябва да притежава подредено и систематизирано мислене. Тази проповед е предимно дидактична.

3. Разказвателна (биографична) проповед. Започва с избора на дадено лице или събитие. Слушателите ще проследят събитието. Хората обичат истории, затова за тях такава проповед ще бъде истинска наслада. Тя е преди всичко от практичен вид.

Предимствата и негостатъците на всеки вид проповед

1. Предимства

Обяснителната проповед е много библейска. Тя притежава повече авторитет, защото се осланя на Свещеното писание. Помага слушателите да проявят интерес към Библията. Помага на проповедника да познава по-добре Божието слово.

Тематичната проповед развива систематично виждане при слушателите що се отнася до Божията истина. Тя подарява основа за тяхната вяра.

Разказвателната проповед по-лесно се проследява. С помощта на въображението води слушателите в света на библейските герои, така че Библията става част от техния собствен свят, а слушателите – част от Библията. По този

начин възниква чувствена връзка между човека и Библията.

2. Каква е опасността?

При обяснителната проповед проповедникът е в опасност да анализира даден текст. Той смесва средството (анализа) с целта (апела, промяната). Проповедта може да има информативен характер и да не изпълни целта си – да бъде практична и променяща. Разменя се християнството за теология (християнство означава теология, приложена в ежедневието). И двете могат да бъдат разгледани повърхностно, тъй като проповедникът не изяснява задълбочено вестта. В този случай съобщението се ограничава само с библейския текст. Най-голямата опасност е липсата на единна тема. Нещо е взето от тук, друго оттам и слушателят си остава непроменен.

Тематичната проповед би могла да има много небиблейски източници, мнения на различни автори. Може да бъде много интелектуална и сложна. При нея проповедникът е в опасност погрешно да тълкува и обяснява Свещеното писание, като изважда текста от контекста. Макар да разглежда дадена тема, тази проповед може да остане и без библейска вест.

Разказвателната проповед може да се превърне в развлекателно средство, без да дава нова светлина. Историата може да бъде много хубава, но да се забрави да се изтъкне и да се подчертае поуката от нея.

Забележка към трите вида проповеди

Всяка от тях съдържа по малко от всеки вид, както всеки човек притежава по малко от всеки темперамент. Всяка проповед представя библейската истина и я изяснява, после изтъква дадена тема – така става тематична и вкрая следва практичното приложение – проповедта става разказвателна. Но можем да говорим за един или друг вид в зависимост от това кое е преобладаващо в нея.

Нужни препоръки

За твърдо приложение!

I. За обяснителните части на проповедта

1. Анализирай, докато откриеш дълбоки и нови значения.
2. Определи темата и отстрани всички излишни подробности, които могат да те отклонят от нея.
3. За всяка представена идея не забравяй приложението (Проповедта започва с приложение). Представи всяко приложение с чувство!
4. Избягвай да акцентуваш върху тълкуването.

II. За тематичните части на проповедта

1. Логичните конструкции не трябва да бъдат големи. На някои места трябва да са придружени с илюстрации.
2. За тематичните части на проповедта: Търси винаги библейска основа за всяка теза, която ще представиш. Проповедникът трябва да проповядва само Божието слово независимо от мнението на другите, макар да са авторитетни личности.

3. Прави разлика между „тема“ и „вест на темата“. Темата е дискуссионната област, а вестта е това, което ще кажеш за областта. Тематичната проповед изисква да представиш и темата, и вестта.

4. Намери приложението за всяка истина дори да е много теоретична, и свържи по този начин учението с ежедневието.

III. За разказвателните части на проповедта:

1. Събери всичко, което се намира в Библията или в пророческите книги за дадено лице или събитие. Аргументацията не трябва да се осланя само на един-единствен текст.

2. Намери повече подробности за историческата и географска рамка на събитията, като търсиш и от други източници, а не само в Библията.

3. Използвай фантазията си, но уважавай твърденията в Библията и на пророческите книги.

4. Проповедта трябва да разкрие на слушателя поуката и целта, поради които е написана тази част от Библията.

Винаги имай свободно място, което да ползваш за лични наблюдения и забележки

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

ПРИМЕР ЗА ПРОПОВЕД

Заглавието на проповедта е „Да познаваш Исус“. Ще се комбинират трите вида проповед: тематична, обяснителна и разказвателна. Анализирай този пример: анализирай принципите, откъсите, процесите, функциите, изразите и т. н.

Първото въведение

Скъпи гости и братя, мили приятели. Тук сме благодарение на Божията благодат. Събрали сме се тук, на това място, където да призовем Неговото име. Отделили сме се от ежедневните проблеми. Някои са дошли по навик, други, може би, за първи път. Но нашето присъствие свидетелства, че всеки от нас без изключение дълбоко в сърцето си чувства, че нещо му липсва. Чувстваме в сърцата си копнеж по Някого и животът ни не е осмислен без тази Личност. Днес стоим пред Този, Който познава много добре всеки от нас. Той познава имената ни, познава тайните ни безпокойства. И очакваме да ни говори от Своето Слово, от Свещеното писание. Спасителят е обещал, че там, където двама или трима са събрани в името Му, там е и Той между тях. Молитвата в началото със сигурност е чута от Него. Сега, Господи, сърцата ни са готови да слушат Твоето Слово.

Второ въведение

Приятели, има много теми, върху които бихме могли да помислим. Но нещо друго ни вълнува особено. Това е темата, тясно свързана с всички останали теми. Тя им дава пряко и лично приложение. Можете ли да отгатнете за какво става въпрос?

Да, това е темата за нашето лично спасение, за вашето и моето спасение. Без да имаме предвид спасението, е безсмислено да се занимаваме с други хубави неща от Свещеното писание. Христос каза: „Какво ще го ползва човек, ако придобие целия свят, а живота си изгуби?“ Хората биха дали всичко, за да имат сигурността на спасението, да притежават вечния живот! Искате ли и вие този живот? Искате ли да узнаете какви са условията за спечелването му? Искате ли да знаете критериите, които Господ използва при избора?

Тогава отворете Библията заедно с мен на Евангелието от Йоан 17:3. Преди да прочетем заедно този стих, искам да обърна внимание, че тук не говори апостол Йоан, а сам Исус. тези думи са от особено значение, защото са изговорени от Спасителя през онази нощ в четвъртък, малко преди разпятието. Това беше Неговата последна реч, завещанието към учениците Му и към нас. В стих 3 Спасителят казва: „И това е вечен живот...“ Любопитни сте да научите отговора, нали? Добре, вечен живот е „... да познаят Тебе, единния и истинен Бог и Исуса Христа, Когото си изпратил“.

Това изглежда сякаш твърде малко!? Някои от вас може би очакват нещо друго, по-значително. Нещо като големи дарения за църквата или продължителни поклоннически пътешествия до свети места, или може би други религиозни преживявания, които биха могли да ни препоръчат на Небето: „Боже, този човек е направил много повече от другите. Приеми него!“

Може би сте чували за човека, който се казваше Симеон. Той седял 14 години на поста си, без да мръдне от там дори за секунда долу. Там живееше, там спеше (ако

изобщо можеше да затвори очи). Там получаваше от другите храна. Искаше да бъде свят, затова избягваше всеки контакт със света, с този зъл свят. Мисля си, че докато е бил там, горе, си е представял как Исус ще му каже: „Да, Симоне, служителю Мой. Приемам те. Беше идеален. Заслужаваш вечен живот!“

Не, приятели. В Своето Писание Исус не поставя такива условия. Знаете ли какво означава думата „евангелие“? „Блага вест“! Това е добрата вест, че Исус не иска нищо друго от тебе, освен да го познаваш! Само това! Да познаваш Исус! Това е ключът към вечността!

Наблюдавам съвременния християнски свят, светът, който носи името на Исус и смята, че Го познава, и се питам: Познават ли тези християни Исус? Симеон познаваше ли Исус? Всички знаем, че Исус се е родил в ясла, работил е като дърводелец до 30-годишната Си възраст, кръстил се е в река Йордан от Йоан Кръстител. Така е започнал мисията Си за другите. Всичко това знаем много добре. Но това ли означава да Го познаваме? Как мислите?

Съдържание

Спомням си нещо, което се случи след революцията. Стана в малко градче. Току-що беше избран нов кмет. След като узна кой е избран за нов кмет, Чичо Тудозе направи всичко възможно, за да отиде при него. Познаваше го, защото живееше в съседни села и понякога го беше срещал на пазара или във влака.

„Добър ден, г-н кмете!“

„Добър ден“

„Аз съм чичо Тудозе от съседното село. Аз ви познавам.“

Кметът го погледна учуден и замислен. После поклати глава: „Съжалявам, но аз не ви познавам. Кой сте вие?“

Какво ще кажете? Познавал ли е чичо Тудозе новия кмет? Мисля, че не е излъгал. Сигурно го е срещал на пазара или във влака. Но познавал ли го е? Виждате ли, да познаваш един човек е много по-различно от това да поз-

наваш една кола. Съседът ми познава без грешка различни модели коли. Познава фирмата, която ги произвежда, годината на производство, техническите качества и много други подробности. Но никога не е имал възможност да кара лимузина. Но иначе е чел много за такива коли и е специалист в тази област. Консултант е на всички познати, които искат да си купят кола.

Разбирате ли? Да познаваш един човек е напълно различно от това да познаваш някаква кола. В какво се състои разликата? Веднага ще разберем. Запознанството е нещо, в което участва цялата душевност на човека. Така човек се запознава с действителността и я открива. Детето слага някакъв предмет в устата си. Майка му му се кара. „Нищо не трябва да слагаш в устата си!“ Но какво прави детето? Опитва се да се запознае със света и понеже е много малко и не може да разсъждава като възрастните, използва това сетиво, помогнало му да познае и своята майка – устата.

Има само три възможности да опознаем нещо. Първата е логичното (математическо) опознаване. Веднага ще обясня. Сигурно сте слушали за Алберт Айнщайн. Той е бил велик мислител. Не е пътувал много, не е правил експерименти в лаборатория, не е летял никога в космоса. Айнщайн е седял прилежно на бюрото си, с лист хартия пред себе си, с молив в ръка и е размишлявал. Размишлявал логично от едно уравнение към друго. И след няколко години съобщил пред цял свят: „Времето е относително. Ако можеш да летиш със скоростта на светлината, времето ще спре. И никога няма да остаряваш!“

Откъде Айнщайн е знаел тези неща? Видял ли ги е? Почувствал ли ги е? До известна степен, да... Защото както на него, така и на нас Бог е подарил това чудесно средство – мисленето. По този начин можем логично да изследваме света и неговите правила.

Бог се чувства почетен, ако точно и с респект използва нашия разум. Това е логичното познание, скъпи приятели. С неговата помощ можем да узнаем нещо за Бога,

че съществува, че е безкраен и т. н. Всички искрени философи са признали тази истина за Бога, но въпреки това не са Го познавали. Не е достатъчно само логично познание.

Има още една форма на познание – научната. За да придобиеш научно познание, не е достатъчно да седнеш на бюрото и да мислиш логично. Трябва да излезеш навън, сред природата. Да вземеш един щурец, да го разгледаш под микроскоп, да разгледаш крачетата му и да научиш нещо от това. Трябва да влезеш в пряк контакт с обекта на изследване. Затова тази форма на познание се нарича и експериментално познание. Чрез директния контакт опознаваш действителността. Така Пастър и други учени направили своите открития за бактериите и микробите. Логичното мислене никога не може да открие бактериите!

Чрез научното познание можеш да разбереш много за качествата на Бога. имаш ябълка в ръката си и се питаш: защо тя е ароматна и сладка? Защо изобщо съществува? За да се размножава, ябълката не се нуждае от „месото“ си. Малките семенца вътре в нея могат да покълнат само когато изгние „месото“ ѝ. Защо тогава тя е толкова вкусна? Ами защото някой Невидим за нас ни обича толкова много и така се грижи за нас, че ни дава вкусни ябълки.

Научното познание те води до Божието невидимо естество, от създанието на света видимо в Неговите творения, ако искаш да ги възприемеш и откриеш (Римляни 1:20). Сега знаеш повече неща за Него. Но все още не Го познаваш.

Съществува и друга форма на познание. Досещате ли се коя е тя? Седнал съм пред непознат. Слушал съм за него, но не съм го виждал. Следя погледа, движенията му. По говора мога да узная много за живота и характера му. Въпреки това не го познавам. После заставам по-близо до него. Погледите ни се срещат. Той също идва по-близо до мен. Усмивам му се и казвам: „Аз съм... Бих желал да се запозная с вас...“ Той също се усмива и ми подава ръка. „Казвам се Георг. Много се радвам.“

Лично запознанство. Така започва приятелството между двамата: чрез личната връзка.

Спомням си един млад и въодушевен мъж, който искаше да реформира целия свят. Неговите очаквания приличаха на тези на Исус. Той сигурно е чувал за Исус, може дори да Го е виждал. Защото Палестина не е голяма страна. Но той виждаше света по друг начин. Практичен тип, не като този мечтател от Галилея. Всичко беше направил за своята визия, но всичко беше напразно. Хванаха го и го разпънаха.

Досетихте ли се кой е? Разбойникът на кръста. Макар донякъде да познаваше Исус, не Го познаваше истински. Но сега като видя как Този Страдалец се държи, като видя Неговата кротост и чу думите Му: „Отче, прости им, защото не знаят какво правят!“ (Лука 23:34), направи зашеметяващо откритие, най-великото, което може да направи някой човек. Разбра, че до него на кръста като Агне умираше Божият Агнец, Спасителят на света.

Изведнъж със съкрушено сърце, изпълнено с копнеж по спасението, в този последен час, бездиханен, той прошепна: „Господи, спомни си за мене, когато дойдеш в царството Си“ (Лука 23:42). Приятели, това се казва връзка! Да Го видиш близо до себе си, да знаеш, че Той умира за тебе и да се обърнеш към Него, сякаш си изгубен и погиваш разбойник, молещ за милост. Защото благодатта е единственото право, което имаш пред Бога, и то Неговата благодат!

Но Свещеното писание продължава по-нататък, защото запознанството е нещо повече от вик, молба, апел. То означава взаимност. Той да познае теб и ти – Него! Въпреки големия шум, виковете, смеха, подигравките и дрънкането на оръжие! Въпреки тъмнината! Отвсякъде прииждаха облаци. Изтощеното тяло на Спасителя потръпваше. Повдигайки бавно глава, Той потърси с очи оня, от чиито уста беше дошла молбата, гласа, който му поддържа така утешаващо и освежаващо.

Погледът му стана спокоен, както когато можеше да прегърне с ръцете Си някое малко дете. Устните Му промълвиха обещание: „Истина ти казвам днес, ще бъдеш с Мене в рая“ (Лука 23:43).

На никого от Своите ученици Исус не беше направил такова директно и лично обещание. Но го направи на един окаян и беден умиращ. Сигурно забелязвате нещо. Исус не обещава спасението на разбойника! Той не му казва: „Ще бъдеш спасен! Ще отидеш в небето!“ Може би ще го сметнете за шокиращо, но Исус не подарява на никого спасението, макар хората да Го молят за това. Ще повтора отново: Исус не дава спасението на никого, макар хората да Го молят за това. Той дава Себе Си. На разбойника каза: „... с Мене!“ Исус подарява Себе Си на всеки, който Го моли за това, и Го приема. С Исус човекът е спасен.

Сега не е време да се правят заключения. Но, скъпи приятелю, може би си разтревожен и искаш да знаеш дали ще бъдеш спасен? Искаш ли да знаеш ще получиш ли вечен живот? Апостол Йоан ти отговаря в Първото си послание 5:12: „Който има Сина, има тоя живот, който няма Божия Син, няма тоя живот!“ Това е!

„Добре, добре – ще кажете, – на теория това го разбираме много добре, но как можем да Го имаме? Ако имах възможност да имам Исус до себе си, съвсем лично, като този разбойник, макар заради това да трябва да страдам на кръста, ще бъде по-различно. Ще му кажа: Спомни си за мене. Но сега? Как да опозная Исус? Как мога да Го имам?“

Стигнахме до нова страница в нашето изследване. Дотук разбрахме, че спасението е резултат от личното познаване на Исус. Научихме също така, че познаването на един човек се отличава съществено от познаването на предмет, на кола, например. Защото не е достатъчно да знаеш нещо за човека, но трябва директно да Го познаваш.

Вече разгледахме три вида познание и установихме, че личното познание се отличава от логичното и научното по това, че възниква като следствие от една връзка, от кон-

такт, разкриване и взаимност. Стана ни ясно, че без Исус няма спасение. Само когато приемем Исус, можем да бъдем спасени. Сега ще видим как, по какъв начин можем да се запознаем с Исус.

Нека отново да си спомним за шепнещите устни от двата кръста. Спомняте ли си първата дума, която прошепна разбойникът? Не бива да забравяме, че този млад мъж е бил офицер при Варава, защото се е почувствал достатъчно силен да промени своя живот и живота на другите. Бил е революционер, вярвал е, че човекът сам може да определят живота си. И сега този човек среща Исус. След като вижда поведението на Странния Проповедник, проумява Неговото Божествено естество и се обръща към Него: „Господи!“ Сигурен съм, че в началото разбойникът не е бил въодушевен, че заедно с революционерите умира и един, когото са считали за мечтател. Дори и в мечтите си не си е помислял, че ще говори с Него. А сега Го нарича Господ. По този начин признава, че Му се предава и Го приема за Господ, признава Го за Бог, Творец и Спасител.

Разбойникът приема Исус! Знаете ли какво ми идва наум? Един текст, който ще ни помогне да задълбочим размислите си. Записан е в Йоан 1:12: „А на тези, които Го приеха, даде право да се нарекат Божи чеда, сиреч тези, които вярват в Неговото име“. Ако се запиташ: „Познавам ли Го?“, тогава ще ти задам друг въпрос: „Вярваш ли в Неговото име?“ Вярваш ли, че Той е Божият Син, Който дойде, за да умре не за този или онзи, не за проповедника или съседката ти, но лично за теб. Ако вярваш в Неговото име, ако вярваш в Него като в личен Спасител, това означава, че си Го прел.

Може би ще попиташ: Не е ли само мнение вярата, която имам? Не се тревожи, приятелю. Вярата не е нещо, с което се раждаме. Не е и преходна! Вярата е следствие на познаването.

Срещу нас се настани нова съседка. Обикновено със съпругата си се страхуваме от непознати. Не знаем какви

лоши мисли и навици може да има този човек. Решихме да я отбягваме учтиво и внимателно.

Веднъж се случи така, че се срещнах с нея на вратата на асансьора. Тя излизаше, а аз трябваше да вляза. Беше мила, естествена. Помогна ми да отворя вратата на апартамента и понеже имах много багаж, ме придружи до вътре. Усмехнах й се и каза: „Благодаря“. Вечерта разговарях с жена си. Стори ни се, че съседката ни едва ли е толкова опасна, колкото си мислим.

Един ден тя срещна жена ми на пазара. Заговорила я приятелски. Дълго време разговаряли. Жена ми научила, че съседката ни имала Библия и редовно я четяла – така търсела Бога. Жена ми я поканила вкъщи. Разговаряхме за Божествените неща, дори заедно се помолихме. Тя се разплака, когато каза „Амин!“. От този момент станахме добри приятели с нея. Вече не се страхуваме от нея. Когато сме в отпуск, ѝ даваме ключ от жилището си. Не се съмняваме, че може да злоупотреби с доверието ни.

Как ви се струва тази „парабола“? От страх към доверие! А какъв беше пътят? Разбира се, пътят на запознанството. По какъв начин? Много просто: чрез разговори, чрез думи. Писано е: „Вярата идва от Словото“. Както се случи с разбойника – той чу как Исус говореше с жените, как се молеше за Своите мъчители и повярва.

Сега можете ли да обобщите кой е първия етап Исус да се познае и да се приеме? Как мислите? Да се изследва Словото Му? Така мога да се запозная с Него, да Му окажа доверие и да Го приема.

А какво идва след изследването на Неговото слово? Какво направи разбойникът, след като повярва в Исус? Обърна се към Него. Какво означава да се обърнеш към Бога, към Исус Христос? Това е вторият етап на опознаването, нарича се молитва.

Това ли е всичко? Как мислите? Има ли и трети етап?

Помислете колко много хора четат Библията и се молят ден след ден и въпреки това постоянно съгрешават умишлено или не. Означава ли това, че са приели Исус?

Приели са Го само теоретично! А в практичния, ежедневния живот, в реалността?

Ще цитирам отговора, който Исус даде на разбойника: „...ще бъдеш с Мене!“ Какво разбираш от тези думи? Ще разбереш ли, че Той е някъде горе в небето, а ти – тук, на земята? Разбира се, третият етап е „ходене“ с Исус. Това означава да поддържаш ежедневна връзка с Него чрез вяра. Ако разбойникът не беше умрял същата вечер, как ли щеше да изглежда животът му? Убеден съм, че щеше да стане истински последовател на Исус, че щеше да Го прослави като излекувания беснум. Да ходиш с Него, ежедневно да бъдеш в Неговото присъствие, това е начинът да Го опознаеш все повече, докато се идентифицираш с Него. Иначе?

Достатъчно е да видим Петър, за да разберем докъде може да се стигне без Христос. Той не искаше да следва Исус, когато Той отиваше към кръста. И се закле пред жените на двора: „Не познавам Човека“ (Матей 26:74).

Да изповядаш Исус пред хората е нещо повече от това само да произнасяш името Му публично. Това трябва да бъде практично, ежедневно изповядване, като се живее с Него. Онези, които се отричат от Исус (1Йоаново 4:2), ще усетят как и Той ще се отрече от тях пред Бога и светите ангели (Матей 10:32, 33). „Не ви познавам! Аз никога не съм ви познавал!“ – са думите, които звучат толкова страшно.

От тук започва заключението

Мили приятели, питали ли сте се как ще прозвучи осъждането в оня ден? Може би си мислите, че Бог ще представи на всеки списък с греховете му? Скъпи сестри и братя, това няма да бъде така. Ако е така, този ден може би ще трябва да продължи хиляди години. Каква мъка ще бъде това за светиите! Да преживеят още веднъж злото, всяка подробност на греха, който за тях е толкова отвратителен!

Това сигурно няма да стане по този начин. За всеки отделен грешник цената от Божия Син вече е платена и на

всички е простено без условия (Римляни 5:18). Не, мили приятели, в онзи ден греховете няма да ни осъдят. Между изкупените ще има и големи грешници. Греховете им ще са много по-значителни от тези на някои добри и мили, но непокаяни християни. Не греховете, а безразличието и равнодушието ще са решаващи в онзи ден! Тогава ще се има предвид презирането и отхвърлянето на едно „толкова голямо спасение“, както пише апостол Павел в Евреи 2:3. За осъждането ще се има предвид една-единствена, съществена, критична точка – познаваш ли Исус? Познава ли те Той? Но какво ще стане тогава със списъка? О, да, ще има и дълги списъци. Целият универс с радост ще ги разгледа: списъците на всяка възможност, която Бог, ангелите или променените хора са използвали да проповядват Божията милостива вест.

„Но, Господи, Господи, ние проповядвахме в Твое име!“

Чуйте отговора: „Аз никога не съм ви познавал! АЗ НИКОГА НЕ СЪМ ВИ ПОЗНАВАЛ!“ (Матей 7:23).

„Господи, но аз съм правил жертви, за да върша Твоето дело!“

„Не ви познавам!“

„Но, Господи, пазах Твоя свят почивен ден. Внимавах какво говоря. Построих Ти църква. Господи, аз съм един от десетте девици“ (Матей 25:12).

„АЗ НИКОГА НЕ СЪМ ВИ ПОЗНАВАЛ!“ Тези думи ще отекват и ще звучат като ехо, ще тласнат много души в отчаяние. С позоваването на делата си ще се осъдят още повече. Тяхната защита ще разкрие измамата им, а именно, че са се доверявали на своята собствена личност и така са очаквали спасението. („Аз направих това, направих онава...“) Това скрито в действията „аз“!

И после ще дойде големият плач и ридание. Ще бъде „плач и скърцане със зъби“. Едно закъсняло разбиране на спасителния план! Всички ще разберат, че Бог има право!

Това стана в края на седемнадесети век в Англия.

Страната преживява време на съживление и пробуждане. Последният католически цар, последният Стюард е отстранен. Страната има свобода да проповядва Божието слово. От време на време жителите на Лондон чували по улиците ясно и високо да проповядва някакъв проповедник.

Беше вече обяд, когато колесницата на първата дворцова дама – лейди Ана – си проправяше път през множеството. „Място, място“ – викаха слугите, блъскайки от време на време някого от народа.

„Ах – прошепна лейди Ана, – пак един, който говори много. Ще закъснеем!“

И преди да направят нещо, спряха сред тълпата. На висока бъчва беше застанал четиридесетгодишен мъж и проповядваше ентузиазирано.

Лицето му излъчваше радост, смелост и увереност. Завесата на колесницата се отдръпна внимателно и на прозореца можеше да се види милото и хубаво лице на лейди Ана. В Лондон тя беше известна с красотата си и с интригите в двора. Тя беше на 35, не в първа младост. Затова живееше живота си много интензивно. Тя не искаше да бъде видяна, още повече разпозната.

„Пази се, пази се, място, място! Дръпнете се назад!“ – продължаваше да вика офицерът, който я придружаваше. Народът гледаше с любопитство. „Това е лейди Ана, лейди Ана!“ – шепнеха всички. Проповедникът също я видя и посочи с ръка колесницата, викайки високо със силен глас. „Дами и господа, внимание! Каня ви на голямо наддаване. Толкова голямо, каквото досега не е имало! Искам да подаря тази прелестна и красива дама на този, който предложи най-много.“

Всички онемяха, не знаеха какво ги очаква и какво ще последва.

„Някой предлага ли нещо? О, виждам трима известни кандидати. Първият? Това е светът.“

„Кажете, свете, какво можеш да предложиш на благородната дама?“

„Злато, слава и престиж!“

„Малко е. Не стига! Не е достатъчно! Златото е студено и не може да удовлетвори никого. А славата преминава като сън...“

Съжалявам, но няма да я получиш... Тя е много поскъпа, отколкото ти предполагаш за нея. Сега виждам и втория клиент. Познавам ви, сър. Вие сте принцът на тъмнината. Кажете сега, Ваше височество, какво предлагате за най-благородната дама? Какво?

„Име и чест заедно с всички човешки страсти и удоволствия“

О, не, това, което предлагаш, е за плътта. А за душата? Душата ще остане нещастна и болна и вкрая ще умре. Не мога да ти я дам. Не мога... Вземи си фалшивите пари и изчезвай...

Но какво виждам? Има още един, който чака. Облечен е просто, дрехите Му не са екстравагантни, макар че Той е Царят на всемира. Кажете ми, Господи! Кажете ми, Исусе, Ти какво предлагаш? Какво даваш за душата ѝ?

„Себе Си ѝ давам! За нея дадох живота Си. И кръвта Ми изтече за нейното спасение. Сега ѝ предлагам благодатта Си, а после, по-късно ще ѝ дам вечен живот с Мен в небето!“

„О, Господи, Ти заслужаваш да я имаш. Аз Ти я давам. Нека тя Ти принадлежи през цялата вечност. И призовавам за това небето като свидетел!“

После проповедникът се обърна към разтревожената дама и ѝ казал със съчувствие: „Многоуважаема лейди, никога не трябва да забравяте, че сте изкупена от Господ Исус. Вече сте Негова собственост. Умолявам ви, заради всичко, което Той е направил, останете Негова и не злоупотребявайте никога с доверието Му.“

Тълпата се пръснала. Колесницата отпътувала, за да закара принцесата в двореца. И не след дълго из Лондон отново плъзнали слухове за лейди Ана. „Изисканата лейди Ана поверила живота си на Исус. Сега живее свят живот!“

Следва общ апел

Братя и сестри, тази сутрин успяхме да да преживеем частица от това, което ще се случи в онзи ден. Спасен или погубен? Спасен за вечността или погубен завинаги? На коя страна би желал да застанеш?

На кого искаш да служиш? Умолявам те в Негово име да се запознаеш днес с Него. Той те очаква с копнеж. Иска да ти каже: „Дай ми ръката си и ела! Ела! Нека да тръгнем заедно по тясната пътека. Искам да бъдеш с Мен в рай.“

Специфичен апел

Ако тук има хора, чиито сърца са докоснати от Бога, нека сега се изправят, защото искам да се помоля за заблудилите се Исусови деца, които желаят да се завърнат при Него... Моля ви... Небето ви чака... Тук и сега!